

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

Bakalářská práce

Petra Brunclíková

Aktivita podporující adaptaci dětí cizinců v MŠ

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma “Aktivity podporující adaptací dětí cizinců v MŠ” vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D. s použitím literárních a internetových zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Brně dne 8.3.2023

.....

Petra Brunclíková

Poděkování

Děkuji Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za pohotové poskytování cenných rad a připomínek, za ochotu a čas, který mi věnovala. Ráda bych poděkovala také své rodině za podporu a trpělivost po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1 Vývojová specifika dítěte předškolního věku.....	6
1.1 Motorický vývoj.....	6
1.2 Kognitivní vývoj	7
1.3 Vývoj řeči	8
1.4 Emocionální a sociální vývoj.....	8
2 Dítě s odlišným mateřským jazykem	10
3 Legislativa vztahující se ke vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem	11
3.1 Dítě s odlišným mateřským jazykem a RVP PV.....	13
4 Začleňování dítěte s odlišným mateřským jazykem do mateřské školy	16
4.1 Zásady pro adaptaci dítěte s OMJ do MŠ.....	17
4.2 Metody a principy práce s dítětem s OMJ.....	18
4.3 Prostředky pro práci s dítětem s OMJ.....	20
4.4 Spolupráce s rodiči	21
PRAKTICKÁ ČÁST	23
5 Tematický plán “Každý něco umí – ten umí to a ten zas tohle”	24
5.1 Klíčové kompetence	24
5.2 Dílčí cíle.....	25
5.3 Očekávané výstupy.....	26
5.4 Konkretizované očekávané výstupy	27
5.5 Vzdělávací nabídka	28
5.6 Rizika.....	38
6 Realizace.....	39
7 Evaluace.....	45
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM ZKRATEK	55
SEZNAM PŘÍLOH	56
ANOTACE.....	82

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Aktivity podporující adaptaci dětí cizinců v MŠ“ bylo zvoleno na základě zkušeností z praxe, která byla absolvována v mateřské škole v Brně. Tato mateřská škola sídlí v bezprostřední blízkosti základní školy, která vzdělává děti podle vzdělávacího programu „Škola bez hranic“, a zaměřuje se na vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem. Právě proto je tato mateřská škola vyhledávána cizinci žijícími, ať už krátkodobě či dlouhodobě, v Brně a přilehlém okolí.

Adaptace dětí s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole je náročná a složitá a vyžaduje nejen důkladnou přípravu ze strany rodičů, ale především ze strany pedagoga. Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole vyžadují zvýšenou pozornost, je potřeba se jim individuálně věnovat, volit činnosti vždy s ohledem na ně a úkolem pedagoga je snažit se, jim začleňování a pobyt v mateřské škole co nejvíce usnadnit.

Hlavním cílem teoretické části je uvedení do problematiky dítěte s odlišným mateřským jazykem v prostředí české mateřské školy.

V první kapitole se věnujeme vývojovým specifikům dítěte předškolního věku. Ve čtyřech podkapitolách je popsán motorický a kognitivní vývoj, vývoj řeči a emocionální vývoj a socializace dítěte předškolního věku.

V následující kapitole vymezíme pojem a specifika dítěte s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole.

Třetí kapitolou teoretické části je legislativa vztahující se ke vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. Zmíníme zde, jak je ukotveno vzdělávání dětí s OMJ ve školském zákoně, vymezíme pojem dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami a popíšeme dělení podpůrných opatření. Hlavním tématem této kapitoly je dítě s odlišným mateřským jazykem a Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání.

Poslední kapitola teoretické části se týká začleňování dítěte s odlišným mateřským jazykem do mateřské školy. Je rozdělena do čtyř podkapitol, ve kterých se věnujeme zásadám pro adaptaci dítěte s OMJ do MŠ, metodám a principům práce s dítětem s OMJ, prostředkům pro práci s dítětem s OMJ a spolupráci s rodiči.

Hlavním cílem praktické části je vytvoření tematického plánu s aktivitami zaměřenými na vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem v běžné mateřské škole s ohledem na jejich specifika. Dílčím cílem je následné ověření v praxi, naplnění stanovených konkretizovaných očekávaných výstupů a dílčích cílů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vývojová specifika dítěte předškolního věku

Za předškolní věk považujeme období od dovršeného třetího roku do šestého roku života, které je ukončeno zahájením povinné školní docházky.

Z hlediska vývoje představuje tato etapa pro dítě řadu výrazných biologických, psychických a sociálních změn. Mění se jeho tělesná konstituce, hovoříme o tzv. období vytáhlosti. Kolem šestého roku dochází k dokončení osifikace zápěstních kůstek, což má význam pro rozvoj jemné motoriky. Dítě má potřebu aktivity a sebeprosazení. Jeho hlavní činností je hra. Důležitým milníkem je nástup do mateřské školy, což bývá pro dítě prvním odloučením od rodiny. Dítě se ocitá ve společnosti dětí, navazuje první přátelství, socializuje se a dochází k rozvoji jeho prosociálního chování.

1.1 Motorický vývoj

Pohyb je nejpřirozenější potřebou dítěte. U dítěte předškolního věku postupně dochází ke zdokonalování hrubé motoriky, celkovému zkvalitnění koordinace rukou a nohou a k automatizaci chůze. Pohyby se zpřesňují, jsou plynulejší, elegantnější. Dítě běhá, skáče, je schopno se pohybovat po nerovném terénu. V závěru tohoto období zvládá jízdu na koloběžce, kole, bruslení, lyžování či plavání.

S vývojem hrubé motoriky úzce souvisí rozvoj jemné motoriky. Rozvíjí se manuální zručnost. Dítě zvládá manipulaci s tužkou, nůžkami, jíst příborem, házet a chytat míč, zapínat knoflíky, navlékat korálky apod. Je důležité zmínit, že po čtvrtém roce dochází k vyhranění lateralit tzn. převaze jedné ruky. V případě, že tomu tak není, hovoříme o tzv. ambidextrii (Plevová, 1999).

V souvislosti s rozvojem jemné motoriky je třeba zmínit vývoj kresby. Kresba dítěte předškolního věku obsahuje podstatné znaky zobrazovaného objektu, kreslí především to, co jim na daném objektu připadá důležité. Kresba je schematická, dítě nemění navyklý postup ani způsob zobrazení. Prolíná svůj svět fantazie s realitou, realitu zobrazuje tak jak ji samo chápe. Vývoj kresby prochází několika fázemi. Přes fázi presymbolickou tj. čmárání v batolecím věku, přes fázi přechodu na symbolickou úroveň kresby, kdy dítě zjišťuje, že pomocí čmárání může zobrazit realitu a dodatečně svůj výtvar pojmenovává, až k fázi primárního symbolického vyjádření. V této fázi již dítě kreslí s úmyslem něco zobrazit, typické je zobrazování pro dítě významných znaků objektu (Vágnerová, 2017).

Předškolní dítě je antropocentrické, což se také promítá do jeho kresby, zobrazovaným objektem bývá člověk.

I vývoj dětské kresby lidské postavy má své etapy. Kolem třetího roku děti kreslí tzv. hlavonožce, veliký obličej s končetinami. Je to přisuzováno faktu, že dítě nejdříve kreslí to, co považuje za důležité. Mezi čtvrtým až pátým rokem hovoříme o stádiu subjektivně fantazijního zpracování. Na lidské postavě už můžeme pozorovat trup, dítě zdůrazňuje detaily, které chápe jako důležité, avšak zpracování příliš nerespektuje realitu. Tato fáze plynule přechází k realismu, kdy dítě kreslí to, co vidí a jeho výtvořiny se začínají podobat skutečnosti (Vágnerová, Lisá, 2021).

Dětská kresba lidské postavy má své důležité místo v diagnostice.

1.2 Kognitivní vývoj

Dle vývojové teorie Jeana Piageta, se dítě předškolního věku nachází v předoperačním stádiu. Zpočátku kolem třetího roku ve stádiu předpojmového, symbolického myšlení a kolem čtvrtého roku přechází do stadia názorného intuitivního myšlení.

Dítěti chybí komplexní přístup, typickými znaky jeho myšlení je útržkovitost, nekoordinovanost a nepojenost, často je ovlivňováno emocemi.

Významnou roli ve vývoji myšlení dítěte hraje fantazie. Často konfabuluje, své představy považuje za skutečnost a věří jim. Rozvoj fantazijních představ dále uplatňuje ve výtvarném projevu.

Uvažování dítěte v tomto životním období je egocentrické, dítě nebere v potaz jiný názor než ten svůj a má tendenci zkreslovat úsudky. Charakteristickým znakem je prezentismus, tj. vazba na přítomnost, která úzce souvisí s fenomenismem, kdy dítě vnímá viditelnou a zjevnou podobu světa a akceptuje pouze viditelné znaky. Předškolní dítě ještě příliš nerozlišuje mezi výplody své fantazie a skutečností. Při výkladu dění v reálném světě si napomáhá fantazií, zde hovoříme o tzv. magičnosti. Dalším typickým rysem je antropomorfismus, tj. přiřítání vlastností lidských bytostí i neživým objektům. Děti často očekávají od neživých věcí projevy živých bytostí. Na základě arteficialismu si dítě vykládá vznik světa po svém, myslí si, že úplně vše, co jej obklopuje vytvořil člověk. Dítě si myslí, že cokoli pozná je jednoznačně platné a definitivní a nechápe možnou změnu názorů, což je přisuzováno dětské potřebě jistoty. Hovoříme zde o dalším znaku dětského myšlení, což je absolutismus (Vágnerová, Lisá, 2021).

Dítě předškolního věku si pamatuje konkrétní události, jeho paměť je převážně mechanická, bezděčná, až kolem pátého roku můžeme hovořit o paměti záměrné. V převaze je

krátkodobá paměť, mezi pátým a šestým rokem nastupuje paměť dlouhodobá (Mertin, Gillernová, 2015).

1.3 Vývoj řeči

Vývoj řeči dítěte předškolního věku probíhá v několika etapách. V prvním roce života dítěte hovoříme o přípravném stádiu. Dítě se zpočátku s řečí seznamuje, získává zkušenosti a návyky, na jejichž základě se u něj začíná rozvíjet samotná řeč. Předverbálními projevy, se kterými se v tomto období setkáváme, jsou křik, žvatlání a broukání. Dítě nerozumí obsahu slov, ale je schopno na ně reagovat. Okolo jednoho roku přichází vlastní vývoj řeči, kdy dítě vyjadřuje své pocity, přání a emoce. Následuje egocentrické stádium, ve kterém již opakuje slova, používá otázky “Co to je?” “Kdo to je” a pojmenovává konkrétní osoby a předměty. Kolem třetího roku nastupuje stádium logických pojmů, dítě zajímá příčina a ptá se “Proč?” Ve čtvrtém roce začíná stádium intelektualizace řeči, které trvá po celý život. Dítě obohacuje svou slovní zásobu a začíná pronikat do gramatiky (Klenková, 2006).

“V předškolním věku si osvojí 2000 až 2500 nových výrazů, jeho celkový slovní fond obsahuje v šesti letech 3000 až 4000 slov, což je ve srovnání s tříletým dítětem velký pokrok. Zlepšuje se mluvnická struktura aktivního slovníku (skloňování, časování), řeč se stává převládajícím dorozumívajícím se prostředkem” (Plevová, 1999, s.70).

Významnou roli při vývoji řeči dítěte předškolního věku hraje tzv. egocentrická řeč. Jedná se o řeč, kterou dítě mluví samo k sobě a není primárně určena pro jinou osobu. Dítě komentuje své počínání, vyjadřuje své pocity, dává si různé pokyny a rady, hodnotí se. Postupně egocentrická řeč přechází na vnitřní řeč (Vágnerová, 1996).

1.4 Emocionální a sociální vývoj

Prožitky dítěte předškolního věku jsou velmi intenzivní, krátkodobé a proměnlivé. Významnými potřebami tohoto období jsou potřeba stability, jistoty, zázemí, trvalosti a bezpečí (Mertin, Gillernová, 2015). Naplnění těchto potřeb je důležité pro zdravý emoční vývoj dítěte.

Citové prožívání vychází z konkrétních činností a situací. Dítě prožívá pocit radosti ze spontánních činností, dokáže se na něco těšit či se obávat blízké budoucnosti, rozvíjí se také jeho smysl pro humor. Oproti batolecímu věku se snižuje četnost projevů vzteku a zlosti, ty pramení většinou z neúspěchu a z případného nahromadění příkazů a zákazů. Původcem strachu dítěte v tomto věku je často neznámé prostředí a fantazijní představy (Plevová, 1999; Vágnerová, Lisá, 2021).

Dítě prožívá pocit uspokojení při pochvale a pocity viny při kárání. Začíná chápat, co je dobré a co špatné, co smí a co nesmí, co je správné a co nesprávné, postupně přijímá společenské normy. Co považuje za krásné, v něm vyvolává příjemné pocity. Kladné emoce v něm také vzbuzuje poznávání nového při získávání zkušeností. U dítěte se vyvíjí nejen city k sobě samému, ale také k dospělým, a to především k rodičům a známým, ke kterým si již vytváří sympatie či případné nesympatie. Rodina je pro dítě z hlediska rozvoje vztahů hlavním vzorem, hraje významnou roli v budování pohlavní identity. Krom vztahů s rodiči jsou podstatné vazby na sourozence a prarodiče. U dítěte narůstá potřeba kontaktu s vrstevníky. Příchodem do mateřské školy si dítě osvojuje novou sociální roli. Vrstevníci jsou pro dítě partnery pro jeho hru (Mertin, Gillermová, 2015; Plevová, 1999).

Základní psychosociální potřebou a hlavní činností předškolního dítěte je hra. Dítě formou hry často reprodukuje skutečnost, tak jak ji vnímá. V tomto období se jedná zejména o volnou hru, kam patří námětová hra, hru s pravidly, konstruktivní hry. Hra má významnou roli v procesu socializace (Plevová, 1999).

2 Dítě s odlišným mateřským jazykem

V současné literatuře a legislativě je dítě s odlišným mateřským jazykem označováno jako cizinec.

„Tento pojem vychází z právního postavení těchto dětí a jejich rodičů coby cizinců. V praxi se však můžeme setkat i s případy, kdy se s obdobnými problémy mohou potýkat děti ze smíšených manželství či děti imigrantů, kteří v České republice již získali občanství. V takovém případě se de facto nejedná o cizince. Z pedagogického hlediska je mnohem důležitější, že dané dítě nemluví a nerozumí česky, že má odlišný mateřský jazyk než ostatní děti. Specifikum odlišného jazyka je v mnoha případech více určující a limitující než cizinecký status“ (Radostný, 2011, s. 11).

Na www.inkluzivniskola.cz jsou pojmy „dítě cizinec“ a „dítě s odlišným mateřským jazykem“ vymezeny následovně:

„Dítě cizinec/dítě s cizí státní příslušností je dítě, které má jiné státní občanství než české.“

„Dítě s odlišným mateřským jazykem může být dítě, které má (ale nemusí mít) českou státní příslušnost a z různých důvodů má jiný mateřský jazyk, tudíž potřebuje jazykovou podporu.“

V případě, že jsou splněny zákonem dané podmínky, mohou být děti cizinců přijaty ke vzdělávání v běžných mateřských školách. Nejčastěji se setkáváme s ukrajinskými, vietnamskými a slovenskými dětmi.

Příchod do mateřské školy a pobyt v ní často nelehce snáší dítě, které má osvojený mateřský jazyk dané země a nachází ve svém kulturním prostředí. Dítě s odlišným mateřským jazykem se zde dostává do styku s lidmi, kteří hovoří jiným jazykem, často vypadají jinak než ono samo a potýká se s kulturními odlišnostmi.

„Změna kulturního prostředí je velmi často provázena tzv. kulturním šokem. Tedy reakcí na ztrátu jistot, která činí pobyt v novém prostředí psychicky náročnějším. Na změnu kulturního prostředí reaguje každý jedinec odlišně. Nejsou však ojedinělé případy, kdy se člověk vystavený takovému stresu uzavírá do sebe, odmítá komunikovat, vytváří si vlastní svět, do kterého nikoho nepouští. Na pokusy o komunikaci může reagovat nezájmem či agresí. Neobvyklou reakcí nejsou ani útoky do spánku či nemoci. Pro děti je tato situace o to horší, že k přestěhování nedochází z jejich vlastního rozhodnutí, ale z rozhodnutí rodičů. Namísto nátlaku je tedy dobré klást důraz na vytváření bezpečného prostředí“ (Radostný, 2011, s. 8-9).

3 Legislativa vztahující se ke vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem

Dle novely školského zákona 82/2015 Sb., kterou se mění školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (konkrétně bodů § 16 a § 20), mají právo na přijetí do mateřské školy děti z členských zemí EU stejně jako české děti, a po předložení oprávnění k pobytu také děti mimo EU. Poslední ročník mateřské školy je od září roku 2017 pro děti v České republice povinný. Povinná školní docházka se vztahuje na všechny děti cizinců pobývajících na území České republiky déle než 90 dní.

Vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem je dále ukotveno v následujících vyhláškách:

- Vyhláška 27/2016 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- Vyhláška 116/2011 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky (§7: Přípravné třídy) (Linhartová, 2019)
- Vyhláška 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání

V případě přiznaného odkladu povinné školní docházky mohou tyto děti bezplatně docházet do přípravných tříd. O odklad povinné školní docházky žádá zákonný zástupce dítěte a rozhoduje o něm ředitel školy na základě doporučení školského poradenského zařízení (zákon č. 82/2015 Sb., §37).

Pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, kam dle školského zákona spadají i děti s odlišným mateřským jazykem, jsou ve vyhlášce 27/2016 Sb. formulována tzv. podpůrná opatření, na která mají tyto děti po doporučení školského poradenského zařízení nárok. Podpůrná opatření jsou rozdělena do pěti stupňů.

Pokud je úroveň českého jazyka dítěte velmi pokročilá, hovoříme o podpůrném opatření 1. stupně. Mateřská škola vypracuje plán pedagogické podpory a stanoví termín jeho vyhodnocení. V tomto případě bývá dostačující specifický přístup pedagoga během dne a drobná úprava podmínek, metod a přístupů k dítěti. Tato situace však nastává zřídka, většinou děti s odlišným mateřským jazykem spadají do 2. a 3. stupně podpory.

Děti s nedostatečnou nebo žádnou znalostí českého jazyka řadíme do 2. a 3. stupně podpůrných opatření. V případě, že mají děti s odlišným mateřským jazykem ještě další znevýhodnění, spadají do 4. a 5. stupně podpory.

Tyto stupně podpory vyžadují především individuální přístup ke vzdělávacím potřebám dítěte, úpravy metod, organizace, postupů vzdělávání a úpravu školního vzdělávacího programu.

Mateřská škola odešle rodinu s dítětem do školského poradenského zařízení, které na základě vyšetření stanoví příslušný stupeň podpory a navrhne vhodná podpůrná opatření. Po souhlasu rodičů s uplatňováním podpůrných opatření, nárokuje mateřská škola finanční náklady pro realizaci podpůrných opatření na kraji. Následně je ze strany mateřské školy zajištěna realizace stanovených podpůrných opatření. Ta mohou být v případě přiznaného 2. stupně podpory následující:

- *“4x15 minut týdně ČDJ (čeština jako druhý jazyk) - nejvýše 80 hodin. Po uplynutí jednoho roku mohou být děti znovu odeslány do ŠPZ, kde bude jejich stav přezkoumán a případně jim opět bude přiznána jazyková podpora 4x15 minut týdně v rozsahu 80 hodin,*
- *individuální vzdělávací plán,*
- *úprava obsahu vzdělávání,*
- *speciální pomůcky aj.” (Linhartová, 2018, s. 14).*

Děti se stanoveným 3. stupněm podpory mají nárok na:

- *“4x15 minut týdně ČDJ, nejvýše 110 hodin. (Po uplynutí jednoho roku může ŠPZ v případě potřeby přiznat dané opatření znovu),*
- *individuální vzdělávací plán,*
- *speciální učebnice a pomůcky (materiály na rozvoj češtiny jako druhého jazyka),*
- *služby asistenta pedagoga,*
- *podpora dalším pedagogickým pracovníkem v rozsahu 0,5 úvazku (např. specialista na výuku ČDJ)” (Linhartová, 2018, s.14).*

3.1 Dítě s odlišným mateřským jazykem a RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je otevřený veřejný kurikulární dokument státní úrovně, ve kterém jsou stanoveny hlavní požadavky, cíle, podmínky a pravidla vzdělávání dětí v předškolních institucích. Je základním východiskem pro tvorbu a realizaci školních vzdělávacích programů jednotlivých mateřských škol.

Jedním z hlavních principů RVP PV je poskytnutí možnosti vzdělávání dětí dle jejich individuálních potřeb a možností, tedy i dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, kam spadají také děti s odlišným mateřským jazykem. *“Každému dítěti je poskytnuta pomoc a podpora v míře, kterou individuálně potřebuje, a v kvalitě, která mu vyhovuje”* (RVP PV, 2021, str.7). Tento princip umožňuje vzdělávání dětí ve společné třídě bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a předpoklady (RVP PV, 2021).

RVP PV formuluje ucelený systém vzdělávacích cílů v podobě záměrů a výstupů, který je vzájemně propojen. Na obecné úrovni se jedná o rámcové cíle (záměry) a klíčové kompetence (výstupy), na úrovni oblastní hovoříme o dílčích cílech a dílčích výstupech v oblastech biologických, psychologických, interpersonálních, sociálně kulturních a environmentálních.

Důležitým základem dítěte předškolního věku pro další vzdělávání, je utváření klíčových kompetencí. Jedná se o *“soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince”* (RVP PV, 2021, s.10). Z hlediska jazykového rozvoje je pro dítě důležité získat především komunikativní kompetence. Dle RVP PV dítě, které ukončuje předškolní vzdělávání:

- *“Ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog,*
- *se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.),*
- *se domlouvá gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci,*
- *komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícný, iniciativní a aktivní je výhodou,*
- *ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní,*
- *průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím,*

- *dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.),*
- *ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky, a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku” (RVP PV, 2021, s.12).*

Základním prostředkem vzdělávání dětí předškolního věku je vzdělávací obsah, který je v RVP PV rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí, kterými jsou Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. Každá vzdělávací oblast má formulované tzv. očekávané výstupy, což už jsou konkrétní schopnosti a dovednosti, které by mělo dítě ovládat po ukončení předškolního vzdělávání. Z pohledu rozvoje jazyka by se dítě mělo rozvíjet v oblasti Dítě a jeho psychika, kde je jednou ze tří částí Jazyk a řeč. Očekávané výstupy této části jsou následující:

- *“Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči,*
- *pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno,*
- *vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách,*
- *vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se),*
- *domluvit se slovy i gesty, improvizovat,*
- *porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách),*
- *formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat,*
- *učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí),*
- *učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.),*
- *sledovat a vyprávět příběh, pohádku,*
- *popsat situaci (skutečnou, podle obrázku),*
- *chápat slovní vtip a humor,*
- *sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech,*
- *utvořit jednoduchý rým,*
- *poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma,*

- *rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci,*
- *sledovat očima zleva doprava,*
- *poznat některá písmena a číslice, popř. slova,*
- *poznat napsané své jméno,*
- *projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon” (Linhartová, 2018, s.77-78).*

Jazyk je přirozeně obsažen i v dalších klíčových kompetencích a očekávaných výstupech jednotlivých vzdělávacích oblastí, jejichž zvládnutí může být pro dítě s odlišným mateřským jazykem problematické.

Jazyková podpora a rozvoj sociokulturních kompetencí v českém jazyce těchto dětí jsou nezbytné již od nástupu do mateřské školy, a to hlavně pro usnadnění plynulého přechodu do základního vzdělávání. V případě, že ani jeden z rodičů není rodilým mluvčím, nemá od nich dítě dostatečnou podporu v osvojování českého jazyka, a jeho pozice je značně znevýhodněna. Úkolem předškolního pedagoga je brát tento fakt po celou dobu vzdělávání na vědomí a přizpůsobit tomu své didaktické postupy a poskytovat dítěti dostatečnou jazykovou podporu (RVP PV, 2021).

Jestliže je v mateřské škole počet dětí cizinců s povinnou předškolní docházkou čtyři a více, zřídí ředitel mateřské školy skupinu či skupiny pro bezplatnou jazykovou přípravu. Jedná se o přípravu v rozsahu jedné hodiny týdně, která může být rozdělena do dvou či více bloků v průběhu týdne. Maximální počet dětí ve skupině je osm. Pokud ředitel vyhodnotí, že jazykovou podporu potřebují i děti mimo děti cizinců s povinnou předškolní docházkou, může je do skupiny také zařadit, a to i nad rámec osmi dětí, ale pouze v případě, že nebude ohrožena kvalita jazykové přípravy (Vyhláška č.14/2005, §1e).

4 Začleňování dítěte s odlišným mateřským jazykem do mateřské školy

K vytvoření vhodných podmínek pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, kam patří také děti s odlišným mateřským jazykem, je několik způsobů. Tyto přístupy se vzájemně kombinují, prolínají, doplňují, mají své výhody a nevýhody. V případě začleňování dětí s jakýmkoliv znevýhodněním či postižením do stávající struktury společnosti hovoříme o tzv. integraci. Za vyšší stupeň integrace je považována inkluze, která se snaží o proměnu těchto struktur tak, aby odlišnost těchto jedinců byla vnímána jako normalita, a aby na jejich individualitu bylo pohlíženo jako na přínos dané společnosti. Setkáváme se také se segregací, která má v našich podmínkách podobu vzdělávání ve speciálních školách. V krajním případě nastává exkluze, tj. vyloučení ze vzdělávacího procesu, v našem prostředí se s tímto extrémním přístupem nesetkáváme (Radostný 2011; Mertin, Gillermová, 2015).

“Integrace vlastně předpokládá, že pracujeme s homogenní skupinou dětí, do které se snažíme včlenit dítě, které je v nějaké oblasti odlišné. Takový přístup by mohl trochu navozovat dojem, že je třeba nejprve odstranit odlišnost dítěte, aby se následně mohlo stát platnou součástí skupiny a přidat se k hlavnímu proudu” (Linhartová, 2019, s.19).

“Inkluze počítá s tím, že v praxi nikdy nemáme skupinu stejných dětí, do které pak včleňujeme odlišné jednotlivce. Naopak předpokládá, že skupina vždy sestává z mnoha rozmanitých svébytných osobností s rozdílnými schopnostmi a potřebami, které je třeba zohledňovat a umožňovat všem dětem zapojení do společného vzdělávání” (Linhartová, 2019, s.19).

Inkluzivním vzděláváním rozumíme společné vzdělávání všech dětí bez rozdílu v hlavním vzdělávacím proudu tak, aby byly uspokojeny jejich individuální vzdělávací potřeby. Bezpodmínečně respektujeme každou individualitu dítěte a vnímáme ji jako obohacující pro danou skupinu. Tento přístup napomáhá rozvoji respektu nejen k sobě samotnému, ale také ke všem ostatním, dále k rozvoji empatie, tolerance a ohleduplnosti (Linhartová, 2019; Radostný, 2011).

“Děti s OMJ jsou sice ponechány v hlavním vzdělávacím proudu, nejedná se tedy o segregaci v pravém slova smyslu, mnohdy však nemají příležitost se zapojit. Dítě, které nerozumí, nedokáže plnit úkoly a nároky školy, je neúspěšné a nemá příležitost se rozvíjet. To znamená, že je fakticky vyloučeno ze vzdělávacího procesu, přestože formálně je zařazeno do hlavního vzdělávacího proudu” (Linhartová, 2019, s.20).

Velká zodpovědnost je na straně mateřské školy, a především na straně pedagoga, který by se měl snažit této situaci předejít svým přístupem, způsobem práce a důkladnou přípravou.

4.1 Zásady pro adaptaci dítěte s OMJ do MŠ

Úspěšné začlenění dítěte s odlišným mateřským jazykem do mateřské školy vyžaduje aktivní zapojení všech účastníků vzdělávacího procesu. Pro každé dítě je nástup do mateřské školy velkou změnou, musí zvládnout každodenní docházku a odloučení od rodičů. Dítě s OMJ si navíc musí osvojit český jazyk na takové úrovni, aby zvládlo plynulý přechod do základního vzdělávání. Dodržením určitých opatření, může být adaptace dítěti značně usnadněna.

Důležitým krokem je navázání kontaktu s rodiči, a to nejlépe už při zápisu dítěte do mateřské školy. První setkání probíhá v ideálním případě za přítomnosti tlumočníka. Mateřská škola poskytne rodičům nezbytné informace týkající se chodu mateřské školy, docházky dítěte, nastíní prvotní průběh jeho začleňování a zároveň získá podstatné informace o dítěti ze strany rodičů. Úvodní schůzka je začátkem vzájemné spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou.

Pedagog by se měl snažit dítěti vstup do mateřské školy co nejvíce usnadnit, pomůže mu k tomu vhodné nastavení adaptačního plánu. Osvědčeným adaptačním plánem je tzv. Berlínský model, kdy první tři dny vždy hodinu tráví dítě v mateřské škole společně s rodičem, čtvrtý den je na 30 minut odloučeno, s tím, že rodič vyčkává nablízku. Poté se dle chování dítěte rozhodne o krátkém nebo dlouhém adaptačním procesu. Krátký trvá zhruba 6 dní, dlouhý 2-3 týdny. Rodič je v obou případech v dosahu. V závěrečné fázi se již rodič v mateřské škole nezdržuje a dítě pobývá ve třídě samostatně.

Velmi přínosné pro adaptaci dítěte s OMJ je připravit kolektiv na vstup nového dítěte, vysvětlit dětem jeho pozici a motivovat je pro citlivé přijetí. Pedagog by se měl postarat o to, aby se dítě cítilo plnohodnotným členem kolektivu a zapojovat ho od počátku do činností ve třídě. Měl by zohlednit přítomnost dítěte s OMJ ve třídě a přizpůsobit tomu svůj jazykový projev, výběr, plánování a organizaci činností tak, aby byly pro všechny přínosné a všem srozumitelné.

Při komunikaci s dítětem je zpočátku vhodné využít komunikačních kartiček, na kterých jsou vyobrazeny základní potřeby dítěte. Mohou dítěti také usnadnit orientaci v denním režimu, instrukcích a prostředí mateřské školy. Jako prostředek pro navázání komunikace může učitel využít maňáska nebo nějakou hračku. Pro navázání kontaktu se pedagog může naučit pár základních slov v mateřském jazyce dítěte.

Nezbytným krokem je nastavení vhodné jazykové podpory dle podmínek dané mateřské školy, potřeby daných dětí a přiznaných podpůrných opatření. Může se jednat o jazykovou

podporu v běžném dni, o individuální podporu v rámci docházky dítěte do mateřské školy či jazykovou podporu v kurzu (Linhartová, 2019; Radostný, 2011).

“Základem spokojenosti dítěte v MŠ je kladný vztah k paní učitelce. K dětem je třeba přistupovat individuálně, hledat optimální cesty a postupy, citlivě vnímat potřeby dětí. Každé dítě je jiné, každá situace se dá řešit různými způsoby. Univerzální recept neexistuje” (Linhartová, 2019, s.65).

4.2 Metody a principy práce s dítětem s OMJ

Kromě individuální a jazykové podpory v kurzu je nezbytné děti podporovat v rámci činností celé třídy. Děti s odlišným mateřským jazykem často při činnostech napodobují ostatní děti, aniž by rozuměly a chápaly smysl činnosti. Je nutné tomu věnovat pozornost při projektování vzdělávací nabídky a aktivity přizpůsobit (Linhartová a kol., 2018).

“Při vzdělávání žáků s OMJ je důležité si uvědomit, že vyučovací jazyk je pro ně cizím jazykem. To znamená, že při výuce dochází k situaci, kdy se paralelně cizí jazyk učí a zároveň se prostřednictvím tohoto cizího jazyka vzdělávají” (Radostný, 2011, s.16).

Aby se dítě s OMJ při realizaci činností v rámci třídy cítilo jako plnohodnotný člen kolektivu, porozumělo jim, zapojilo se a něco se naučilo, je dobré dodržet několik zásadních principů.

1. Porozumění

Aby dítě při řízené činnosti pouze nenapodobovalo, je třeba zvolit vhodný způsob organizace při realizaci aktivit. Důležité je časté ověřování porozumění pomocí otázek či procvičováním.

2. Názornost

Názornost je základním principem práce s dětmi s odlišným mateřským jazykem. Nikdy nespolehneme pouze na slovní porozumění a využíváme předměty, fotky, obrázky, ukázky činností pomocí figuranta.

3. Zjednodušení jazyka

Jazykový projev při komunikaci s dětmi s OMJ by měl být jasný, stručný, výstižný, časté instrukce opakujeme stejnými výrazy. Při skupinové práci by děti měly vidět na pedagoga, jak artikuluje a gestikuluje.

4. Opakování

Pokud chceme, aby si dítě osvojilo určitou slovní zásobu, potřebuje ji opakovaně slyšet. Požadovaná slova při aktivitách zapojujeme co nejvíce. Při skupinové činnosti se děti s OMJ učí od česky mluvících dětí.

5. Zapojení patrona

Dítě, které projeví zájem pomáhat nově příchozímu dítěti s OMJ, se může stát jeho patronem. Pedagog zapojuje patrona v průběhu dne např. při řízených činnostech, v šatně nebo při práci ve dvojicích. Neznaменá to však, patron za dítě přebírá zodpovědnost.

6. Práce ve skupinách

Práce v menších skupinách umožňuje dětem s OMJ se do aktivit lépe zapojit. Mohou pracovat společně ve skupině s asistentem nebo ve smíšených skupinkách. Rozvíjí tak kooperaci a schopnost domluvit se s ostatními.

7. Příprava dětí s OMJ na činnost předem

Vyhodnotíme-li, že plánovaná činnost bude obtížná pro děti s OMJ, můžeme děti předem na aktivitu připravit. Vysvětlíme jim pravidla, seznámíme je se slovní zásobou, případně ukážeme obrázky.

8. Diferenciace nároků na jednotlivé děti

Dětem s OMJ zadáváme v rámci jedné činnosti úkoly či otázky dle jejich jazykových možností, jsou tak do aktivity zapojeny, rozumí a mohou zažít pocit úspěchu.

9. Zapojení asistenta pedagoga

Asistent pedagoga napomáhá jednotlivým dětem či skupině dětí zapojit se do činností, může realizovat činnosti paralelně se skupinou dětí s OMJ. Podporuje a doplňuje práci pedagoga. Přítomnost asistenta ve třídě je vždy přínosem.

10. Komentovat aktuální dění

Pedagog při činnostech nadstandardně komentuje a pojmenovává veškeré dění a pomůcky (Linhartová a kol., 2018).

4.3 Prostředky pro práci s dítětem s OMJ

Při práci s dítětem s odlišným mateřským jazykem je třeba dbát především na individuální přístup. Co je pro některé dítě vyhovující, jinému nemusí sedět. Důležité také je, aby účast na aktivitách byla dobrovolná. V případě, že se dítě nechce zapojit, nenutíme ho. Je na pedagogovi, aby na základě své intuice a citlivého přístupu zjistil, co na dané dítě platí. Jeho práci mu mohou značně usnadnit didaktické pomůcky a ověřené tipy z praxe.

- **Komunikační kartičky**
Těchto kartiček využívá pedagog k prolomení jazykové bariéry. Zpočátku usnadňují vzájemnou komunikaci mezi pedagogem a dítětem. Jejich prostřednictvím může dítě vyjádřit své základní potřeby, slouží k zobrazení činností a povinností, které dítě čekají.
- **Maňásek**
K odstranění počátečního ostychu může pedagog ke komunikaci využít maňáska či nějakou jinou hračku.
- **Graficky zpracovaný pravidelný denní režim**
Denní režim můžeme zpracovat pomocí piktogramů a vyvěsit ho na nástěnku či tabuli. Každý den režim probereme, aby dítě s OMJ vědělo, co ho čeká. V průběhu dne mu můžeme ukázat, ve které fázi dne se nachází, aby vědělo, co bude následovat, a kdy půjde domů. Důležitou roli hraje pravidelnost, opakující se aktivity jsou pro dítě záchytné body dne.
- **Pravidla MŠ (třídy)**
Pravidla nastavujeme společně s dětmi, pojmenujeme si je a můžeme je také společně graficky zpracovat, tak aby bylo všem zřejmé, o jaké pravidlo se jedná (např. “želvičkové pravidlo” - chodíme pomalu po třídě; “pusinkové pravidlo” - nepřekřikujeme se atd.).
- **Předmět z domova**
Umožníme dítěti, aby si doneslo svou oblíbenou hračku z domu.
- **Vhodné činnosti**
Do vzdělávací nabídky zapojujeme častěji aktivity, které nejsou tolik závislé na znalosti jazyka např. tanec, pohybové činnosti, výtvarná činnost nebo poslech hudby. Průběh aktivit vysvětlujeme ideálně s názornou ukázkou pro lepší porozumění.
- **Rituály**

Pravidelné drobné činnosti jako je např. přivítání s paní učitelkou, zamávat rodičům z okna, zavěšení fotky po příchodu do třídy, navozují u dítěte pocit jistoty a bezpečí.

- Stejná paní učitelka

Je-li to možné je dobré v adaptačním období zajistit, aby na ranní a odpolední směně byla vždy (např. prvních 14 dní) stejná paní učitelka.

- Stejně místo u stolu

Ideální je dítěti s OMJ přidělit stálé místo u stolu, i taková drobnost vyvolává u dítěte pocit jistoty.

- Pochvala, odměna

U dítěte s OMJ hrají pochvaly velmi důležitou roli, ověří si tak, že určité věci porozumělo a udělalo ji správně. Pochvala musí být pro dítě srozumitelná.

- Úkol, služba

Když dáme dítěti nějakou funkci nebo úkol, získá pocit důležitosti, zapomene na smutek a zapojí se tak činnostmi. Může jít o rozdávání pastelek ostatním dětem, srovnání hraček, zvonění na zvoneček při svolávání k úklidu či svačině (Inkluzivní škola, 2022, online; Linhartová, 2018).

4.4 Spolupráce s rodiči

Úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu, učitelé a rodiče by měli být při výchově a vzdělávání partnery. V zájmu dítěte by se obě strany měly shodnout na společných postupech v souladu se vzdělávacími cíli. Hlavní podmínkou spolupráce je však ochota ke společné komunikaci (Šmelová, Prášilová, 2018). Komunikace s rodiči dětí s odlišným mateřským jazykem je náročnější a vyžaduje důkladnou přípravu ze strany pedagoga.

Základem úspěšné spolupráce je vstřícné, otevřené, pozitivní, profesionální, přátelské a respektující jednání. Při prvním pohovoru je vhodné poskytnout rodičům tištěný materiál o chodu mateřské školy v jazyce, kterému rozumí, případně využít služeb tlumočníka a domluvit se na vzájemné formě komunikace během roku. Zároveň je dobré zjistit od rodičů co nejvíce potřebných informací o dítěti. Jako projev vstřícnosti se může pedagog naučit pár frází v mateřském jazyce rodiny.

Je důležité udržovat osobní kontakt během celého roku formou průběžných individuálních či hromadných informačních schůzek.

Praktická je písemná komunikace přes e-mail, prostřednictvím sms, písemných vzkazů a nástěnek v šatně. Stejně jako při komunikaci s dětmi je třeba mluvit jasně, stručně a výstižně

tzn. zjednodušit jazyk a vyhnout se složitým formulacím. Pedagog by se měl taktně snažit během rozhovoru ověřovat porozumění, aby předcházel případným nedorozuměním (Linhartová, 2018). Pokud obě strany ovládají nějaký světový jazyk, je možné komunikovat i touto cestou.

Vhodné je zapojit rodiče do dění v mateřské škole, ať už se jedná o společné aktivity rodičů s dětmi či podílení se na přípravách školních slavností. Je třeba je však v dostatečném předstihu o těchto událostech informovat. Důležité je, aby se nejenom děti, ale také rodiče cítili jako plnohodnotná součást kolektivu.

PRAKTICKÁ ČÁST

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce je vytvoření tematického plánu (dále TP), který zohledňuje přítomnost dětí s odlišným mateřským jazykem ve třídě a přispívá jejich jazykovému a sociálnímu rozvoji přirozeně, nenuceně v rámci celého kolektivu. Podpora dětí s OMJ při práci s celou třídou je nesmírně důležitá. Dílčím cílem je realizace TP, naplnění konkretizovaných očekávaných výstupů, cílů pedagoga a jejich evaluace.

V přípravné fázi praktické části práce je zvoleno téma „Každý něco umí – ten dělá to a ten zas tohle“, a to na základě konzultace s učitelkou z mateřské školy, kde následně probíhala realizace TP. Téma vycházelo z integrovaného bloku „Chci být užitečný a potřebný“, který je v souladu se Školním vzdělávacím programem mateřské školy.

Dalším krokem je formulace očekávaných výstupů, konkretizovaných očekávaných výstupů a dílčích vzdělávacích cílů. Záměrem tématu je vést děti k osvojení si věku přiměřených schopností, vědomostí, praktických dovedností, k rozvoji pozitivních pocitů ve vztahu k sobě, získávání sebevědomí, sebedůvěry, aby se dítě vlastním úsilím samo cítilo úspěšné a uznávané. U dětí s OMJ byl mimo výše uvedené kladen důraz především na rozvoj slovní zásoby, zapojení do skupinové činnosti a celkové porozumění danému tématu.

Během realizační fáze se děti celý týden postupně různými formami seznamovaly s jednotlivými povoláními. TP zahrnuje výtvarné, pohybové, hudební, pohybové a hudebně-pohybové činnosti. Všechny aktivity jsou voleny tak, aby bylo postupováno od jednoduššího ke složitějšímu, prolínají se a navazují na sebe. Byly voleny vhodné metody vzdělávání, organizační formy, pomůcky, a byly dodržovány pedagogické zásady, vždy s ohledem na specifika dětí s odlišným mateřským jazykem. Po celou dobu realizace bylo dbáno na názornost, ověřování porozumění, byla snaha dát dětem prostor pro sebevyjádření a seberealizaci.

V závěru praktické části je hodnocení dílčích cílů a konkretizovaných očekávaných výstupů.

5 Tematický plán “Každý něco umí – ten umí to a ten zas tohle”

Projektování tematického plánu vychází ze Školního vzdělávacího programu mateřské školy s názvem “Máme se rádi, jsme dobří kamarádi”, který je zpracován v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Je rozpracován do jednotlivých integrovaných bloků, které jsou základem pro tvorbu tematických plánů v rámci třídního vzdělávacího programu třídy.

Východiskem pro tvorbu TP s tématem “Každý něco umí – ten umí to a ten zas tohle” jsou formulované klíčové kompetence integrovaného bloku s názvem “Chci být užitečný a potřebný”. Záměrem tohoto bloku je podpora rozvoje osobnosti, citů, vůle, kreativity a sebevyjádření dětí. Vede k osvojování vědomostí, dovedností a schopností důležitých pro jejich další rozvoj, poznávání a učení. Klade důraz na aktivitu a vzdělávání prožitkem.

TP je konkrétně zaměřen na poznávání různých druhů povolání

Organizační formy, metody a zásady byly voleny vždy s ohledem na děti s odlišným mateřským jazykem.

5.1 Klíčové kompetence

Tabulka č.1

Kompetence k učení	Kompetence k řešení problémů	Kompetence komunikativní	Kompetence sociální a personální	Kompetence činnostní a občanské
Dítě se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje, při zadané práci dokončí, co započalo, dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům.	Dítě řeší problémy, na které stačí, známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého.	Dítě se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.). Dítě průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím.	Dítě se chová při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout.	Dítě se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřené aktuálnímu dění. Dítě chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost a pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky.

(RVP PV, 2021)

5.2 Dílčí cíle

Tabulka č.2

	Dítě a jeho tělo	Dítě a jeho psychika	Dítě a ten druhý	Dítě a společnost	Dítě a svět
Cíle pro pedagoga	rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí	rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování) rozvoj komunikativních dovedností (verbálních a neverbálních) a kultivovaného projevu rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie	rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních a neverbálních	rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), příslušet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat	vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

(RVP PV, 2021)

5.3 Očekávané výstupy

Tabulka č.3

	Dítě a jeho tělo	Dítě a jeho psychika	Dítě a ten druhý	Dítě a společnost	Dítě a svět
Výstup y pro všechny y děti	ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.) koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou	vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího) zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) učit se nová slova a aktivně je používat naučit se nazpaměť krátké texty a vybavit si je	spolupracovat s ostatními chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené	vyjednávat s dětmi i s dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově	mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
Výstup y pro děti s OMJ	stejně jako pro všechny děti	učit se nová slova a aktivně je používat porozumět slyšenému	spolupracovat s ostatními	v jednoduchých situacích samostatně nebo s dopomocí vyjednávat s dětmi i s dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení	orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

(RVP PV, 2021)

5.4 Konkretizované očekávané výstupy

Tabulka č.4

	Dítě a jeho tělo	Dítě a jeho psychika	Dítě a ten druhý	Dítě a společnost	Dítě a svět
KOVy pro všechny děti	Starší dítě kreslí, stříhá, a modeluje z přírodních materiálů. Mladší dítě kreslí, stříhá a modeluje z přírodních materiálů s dopomocí. Děti zachází s jednoduchými rytmičnými a hudebními nástroji dle svých individuálních možností. Dítě se pohybuje dynamicky po delší dobu, zvládá nižší překážky, hází míč.	Starší dítě pojmenovává jednotlivá povolání a poznává a pojmenovává znaky a předměty charakteristické konkrétnímu povolání. Mladší dítě pojmenovává jednotlivá povolání. Starší dítě chápe jednoduché hádanky mladší dítě chápe jednoduché hádanky s grafickou nápovědou. Děti si zapamatují krátké říkanky a písničky, reprodukuje je a vyjádří pomocí pantomimy konkrétní činnost dle svých individuálních možností.	Děti spolupracují při hrách a jsou ostatním partnerem dle svých individuálních možností. Děti respektují rozdílné schopnosti ostatních dětí dle svých individuálních možností.	Děti chápou a respektují názory jiných dětí, domlouvají se a vyjednávají dle svých individuálních možností. Starší dítě chápe podstatu hry, dodržuje pravidla, nepodvádí a umí prohrávat. Mladší dítě dodržuje stanovená pravidla hry.	Děti mají poznatky o lidech a jejich práci na základě toho, co jim bylo zprostředkováno a vysvětleno dle svých individuálních možností.
KOVy pro děti s OMJ	Jsou stejné jako pro všechny děti.	Dítě se seznamuje s názvy jednotlivých povolání, poznává a pojmenovává znaky a předměty charakteristické pro konkrétní povolání s dopomocí či grafickou nápovědou. Dítě chápe jednoduché hádanky s grafickou nápovědou. Děti porozumí jednoduchým říkankám a písničkám a reprodukuje je dle svých individuálních možností.	Dítě využívá neverbální komunikaci. Dítě vyhledává partnera pro hru.	Dítě bez ostychu vyjedná s dětmi i dospělými s dopomocí např. použitím komunikačních karet.	Dítě se seznamuje se základními poznatky o lidech a jejich práci a zapamatuje si je dle svých individuálních možností.

(Konkretizované očekávané výstupy RVP PV, 2013)

5.5 Vzdělávací nabídka

1. První den

A. Komunitní kruh

Námět: druhy povolání, pomůcky potřebné k vykonávání povolání

Časová dotace: 15 minut

Motivace: návodné otázky: “Jaká známe povolání?”, “Jakou práci vykonávají naše rodiče?”, “Čím bych chtěl/a být?“, “Co pro svou práci určitá povolání potřebují?”

Pomůcky: obrázky povolání

Konkrétní cíle pro všechny děti- motivace k následující činnosti

- pojmenování různých druhů povolání
- rozvoj paměti a fantazie

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou týkající se povolání

Postup: a) svoláme děti do komunitního kruhu

- b) seznámíme děti s tématem “Povolání”
- c) děti jmenují jednotlivá povolání
- d) každé povolání jim názorně ukážeme na obrázku a společně si ho vytleskáme
- e) diskutujeme s dětmi, čím by chtěly být, čím jsou jejich rodiče
- f) děti s OMJ necháme případně najít povolání nejprve na obrázku, a poté ho společně pojmenujeme a vytleskáme

“Co kdo potřebuje pro svou práci?”

Námět: pomůcky potřebné k výkonu povolání

Časová dotace: 30 minut

Motivace: diskuse v komunitním kruhu, “Povídali jsme si o různých povoláních a mě by zajímalo, jestli víte, co kdo ke své práci potřebuje?”

Pomůcky: obrázky povolání, předměty používané v daných povoláních (dostatečné množství, aby se děti vystřídalily)

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj myšlení a pozornosti

- rozvoj zrakového vnímání
- rozvoj slovní zásoby
- rozvoj tolerance a respektu k ostatním dětem

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou týkající se předmětů náležících daným povoláním a propojení s názornou

- ukázkou
- tvoření jednoduchých vět (“Hasič hasí.”, “Holič stříhá.” apod.)

Postup: a) po obvodu koberce rozmístíme obrázky povolání v dostatečné vzdálenosti od sebe

b) s dětmi si je pojmenujeme, vytleskáme a řekneme si, co každé povolání dělá

c) do prostoru na koberci rozmístíme reálné předměty, které používají daná povolání při své práci

d) postupně vyzýváme skupinky dětí (např. po trojicích), aby si vybraly jeden předmět, ukázaly ho ostatním, společně si ho pojmenujeme a děti ho přiřadí k danému povolání

C. Výtvarná činnost – omalovánky

Námět: druhy povolání

Časová dotace: 10 minut

Motivace: předchozí činnost “Co kdo potřebuje pro svou práci?”, “A teď si můžete vybrat povolání, které se Vám líbí, které Vás zaujalo nebo které byste chtěli dělat, až budete dospělí a vybarvit si ho dle Vaší fantazie.”

Pomůcky: obrázky povolání v dostatečném množství, pastelky

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj schopnosti rozhodování

- rozvoj soustředěnosti a schopnosti dokončit činnost
- rozvoj jemné motoriky a koordinace oko-ruka
- rozvoj fantazie
- rozvoj barevného cítění

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- prohlubování slovní zásoby k tématu “Povolání”
s názorností

- tvoření jednoduchých vět

Postup: a) po dokončení činnosti “Co kdo potřebuje pro svou práci” vyzveme děti, ať si vyberou povolání, které je zaujalo

b) nachystáme dětem barevné pastelky a usadíme je ke stolečku

c) před kresbou si s nimi uděláme krátkou grafomotorickou rozvíčku

c) při jejich práci děti obcházíme a ptáme se, proč si obrázek vybraly, co je na obrázku, co dané povolání vykonává a co k tomu potřebuje

d) dbáme na správný úchop psacího náčiní

- e) po dokončení sdělíme dětem, že si obrázek mohou odnést domů a ukázat rodičům

2. Druhý den

A. Komunitní kruh

Námět: muzikanti, kapela, hudební nástroje, hudba

Časová dotace: 15 minut

Motivace: návodné otázky: “Víte, jak se říká lidem, kteří hrají na nějaký hudební nástroj?”, “Může to být také povolání?”, “Znáte nějaké hudební nástroje, na které mohou muzikanti hrát?”, “Zkoušeli jste hrát na nějaký hudební nástroj?”, “Máte doma nějaký hudební nástroj?”, “Znáte nějaké zpěváky nebo hudební kapely?”, “Znáte ještě nějaká povolání spojená s hudbou?”

Pomůcky: obrázky hudebních nástrojů, hudební nástroje, hudební ukázka

Konkrétní cíle pro všechny děti- motivace pro následující činnost

- rozvoj slovní zásoby v oblasti povolání a hudebních nástrojů
- rozvoj paměti a soustředěnosti
- rozvoj sluchového vnímání

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou v oblasti povolání a hudebních nástrojů s názornou ukázkou

Postup: a) usedneme s dětmi do ranního kruhu

- b) připomeneme si téma, o kterém si aktuálně povídáme
- c) pustíme dětem hudební ukázkou (jakéhokoliv zpěváka nebo kapelu, kterou by mohly znát, která je jim blízká)
- d) povídáme si s dětmi o hudebních nástrojích, každý název nástroje si názorně ukážeme (na obrázku nebo reálně) a vytleskáme si ho
- e) pomocí návodných otázek se dopracujeme k povolání hudebník/muzikant

B. Návěst písně “Bez práce nejsou koláče” a hra na Orffovy nástroje

Námět: hudebníci/muzikanti, hudební kapela, hudební nástroje

Časová dotace: 30 minut

Motivace: navážeme na rozhovor z komunitního kruhu, “Chtěl by z Vás být někdo hudebníkem nebo mít hudební kapelu?”, “My se teď naučíme novou písničku a společně se všemi kamarády si na hudební kapelu i zahrajeme!”

Pomůcky: text písně, Orffovy nástroje, obrázky povolání

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj pozornosti a soustředěnosti

- rozvoj schopnosti zapamatovat si a následně vybavit text
- rozvoj slovní zásoby
- rozvoj rytmického cítění
- rozvoj jemné motoriky při práci s nástroji
- rozvoj spolupráce a respektu k druhému

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou z písně

- porozumění textu s názorností
- zapojení do skupinové činnosti

Postup: a) přesuneme se s dětmi na koberec a stranou si nachystáme boxy s hudebními nástroji

b) přečteme dětem text písně, společně si text projdeme a vysvětlíme nesrozumitelné pasáže, u dětí s OMJ použijeme názornou ukázkou

c) pomocí otázek si ověříme porozumění textu

d) celou písničku dětem zazpíváme

e) zazpíváme vždy jeden verš a děti ho formou ozvěny zopakují, tímto způsobem nacvičíme celou píseň

f) poté postupně vytahujeme jednotlivé hudební nástroje, společně si je pojmenujeme a název vytleskáme

g) každé dítě si vybere jeden hudební nástroj

h) zpíváme písničku se zapojením hudebních nástrojů, udáváme dětem rytmus pomocí dřívěk

ch) děti se připojí, postupujeme opět formou ozvěny

i) na závěr si celou píseň společně zazpíváme i s doprovodem hudebních nástrojů

j) píseň si můžeme několikrát zopakovat, aby si děti mohly vyzkoušet více hudebních nástrojů

k) píseň si opakujeme v průběhu dne a v následujících dnech např. při přechodových činnostech

C. Malí zahradníci – úprava a zalévání školní zahrádky

Námět: zahradník, práce na zahradě

Časová dotace: 30 minut

Motivace: návodné otázky typu: “Máte doma nějaké rostliny?”, “Jak se o ně staráte?”, “Kdo z Vás má doma zahradu?”, “Pomáháte doma s prací na zahradě?”, “Víte, jak se jmenuje povolání, které se zabývá pečováním o rostliny, zahrady a parky?”

Pomůcky: dětské konve, dětské zahradní náčiní, kbelík, voda

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj slovní zásoby

- rozvoj kooperace a vzájemné komunikace
- rozvoj motoriky při manipulaci se zahradním náčiním

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou (zahrada, zahradník, konev

hrábě, motyčka, lopatka, zalévat apod.)

- zapojení do skupinové činnosti

Postup: a) před pobytem venku si s dětmi pojmenujeme jednotlivé náčiní, názvy

vytleskáme

b) poučíme děti o bezpečnosti a vysvětlíme jim, že je potřeba se střídat při používání nástrojů

c) část dětí pleje, hrabe a okopává záhony, další část hrabe trávu v okolí záhonů

d) s pomocí další skupinky dětí natáhneme hadici k záhonům a napouštíme vodu do kbelíku

d) děti si nabírají do konviček vodu a zalévají vypleté a okopané záhony

f) dohlédíme, aby měly všechny děti možnost se zapojit

e) na závěr s dětmi do mísy posbíráme prozatímní úrodu

3. Třetí den

A. Komunitní kruh

Námět: pekař, pečivo

Časová dotace: 15 minut

Motivace: návodné otázky: “Máte rády rohlíky (koláče, koblihy, ...)?”, “Víte, jak se jmenuje člověk, díky kterému si můžeme v obchodě koupit rohlíky, chleba a další pečivo?”

Pomůcky: nástroje a ingredience na pečení (mouka, droždí, vejce, sůl, váleček, nůž, mísa, plech apod.), různé druhy pečiva (případně obrázky s pečivem)

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj slovní zásoby

- rozvoj tolerance a ohleduplnosti při komunikaci v kruhu
- poznávání všemi smysly

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou (pečivo) s názorností

- tvorba jednoduchých vět (“Pekař peče”, “Pekař válí”,
“Pekař plete” apod.)

Postup: a) usadíme se s dětmi do ranního kruhu

- b) pomocí návodných otázek se s dětmi dopracujeme k povolání pekař, název si vytleskáme
- c) společně si povídáme, co všechno pekař dělá (Pekař peče, válí, hněte, plete, ...)
- d) vyjmenujeme si jaké známe druhy pečiva, názvy si vytleskáme, názorně si je ukážeme, přičichneme, následně ochutnáme a řekneme si, které z nich nám chutnají či nechutnají
- e) pojmenujeme si jednotlivé náčiní a ingredience na pečení, vytleskáme si názvy, názorně si je ukážeme, řekneme si, jak se používají a necháme děti, aby si je prohlédly

B. Návuk říkanky “Pekař peče housky”

Námět: pekař, pečivo

Časová dotace: 10 minut

Motivace: činnost v komunitním kruhu, “Pojďme se teď o pekaři naučit krátkou říkanku.”

Pomůcky: obrázek k říkance

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj schopnosti zapamatovat si a vybavit si text

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- rozvoj slovní zásoby

- porozumění textu s názornou ukázkou

Postup: a) nejprve dětem celou říkanku řekneme, ukážeme si k ní obrázek a

a pojmenujeme, co na něm je

- b) recitujeme říkanku po jednotlivých verších a děti každý verš formou ozvěny opakují, několikrát tento postup zopakujeme
- c) na závěr si celou říkanku několikrát zopakujeme

C. Modelování pečiva ze slaného těsta

Námět: pekař, pečivo, práce pekaře

Časová dotace: 45 minut

Motivace: “Už jsme si dnes řekli, kdo to pekař je, co pro svou práci potřebuje, co dělá, naučili jsme se o něm hezkou říkanku.”, “Co kdybychom si teď na pekaře a pekařky společně zahráli?”

Pomůcky: dětské zástěrky, válečky, plastové nože, krájecí kolečka, špachtle, polohrubá mouka, voda, sůl, hrníček, lžička, návod na výrobu slanečného těsta, tácy

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj jemné motoriky při manipulaci s náčiním

- rozvoj schopnosti soustředit se, udržet pozornost a práci dokončit
- rozvoj kooperace a ohleduplnosti
- rozvoj fantazie

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- opakování slovní zásoby na téma “pekař”

- zapojení do činnosti při práci ve skupině
- pocit úspěšnosti po dokončení činnosti

Postup: a) vytvoříme dětem velkou pracovní plochu, tak aby se všechny mohly zapojit

do činnosti (spojíme dva stoly), děti si oblečou zástěrky

b) doprostřed dáme lžičku a společně s dětmi odměříme potřebné množství

ingrediencí pomocí hrníčku, děti se v této činnosti postupně střídají

c) postupně zpracováváme těsto, upozorníme děti, aby těsto nejedly, lžičku

necháváme kolovat, aby si každé dítě vyzkoušelo hnětení těsta

d) ukážeme dětem způsob, jakým se tvarují rohlíky a housky, využijeme k tomu připravené nástroje

e) rozdělíme těsto tak, aby se na každého dostalo, nabídneme dětem náčiní a necháme je modelovat

f) po celou dobu jsme dětem k dispozici, méně zručnějším a mladším dětem dopomáháme

g) naskládáme vyrobené pečivo na tácy (můžeme dětem výtvary zespodu pomocí párátko označit iniciály, aby si je poznaly), umístíme je ideálně na parapet a necháme je několik dní schnout

h) v následujících dnech si děti mohou pečivo namalovat barvami a výrobky si odnést domů nebo si nechat ve třídě v obchůdku či kuchyňce

4. Čtvrtý den

A. Výroba čelenek

Námět: pokrývka hlavy některých povolání

Časová dotace: v průběhu postupného příchodu dětí do MŠ

Motivace: “Dnes po svačince si uděláme přehlídku různých povolání, tak si k tomu pojďme vyrobit čepice, klobouky, helmy, které nosí různá povolání.”

Pomůcky: předtištěné výkresy s členkami, nůžky, pastelky, sešívačka, klobouková guma

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj slovní zásoby (pokrývky hlavy)

- rozvoj grafomotoriky, správného sedu a úchopu
- rozvoj barevného cítění

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- seznámení se slovní zásobou (povolání, pokrývky hlavy)
s názorností

- opakování slovní zásoby (barvy)

Postup: a) postupně jak děti přichází do mateřské školy tvoříme skupinky motivujeme je k výrobě čelenek

b) vysvětlíme dětem srozumitelně postup

c) děti si zvolí pokrývku hlavy, která se jim líbí, vystříhnou ji a vymalují

d) po celou dobu dbáme na správný úchop nůžek a kreslicího náčiní

e) ustrihneme potřebnou délku gumy a pomocí sešívačky ji připevníme k čelence

f) děti si mohou čelenky nechat hlavě

B. Komunitní kruh

Námět: pokrývky hlavy znázorněné na členkách dětí a příslušná povolání, pantomima

Časová dotace: 25 minut

Motivace: “Všichni jste si vyrobili krásné čelenky, víte, kdo takové pokrývky hlavy ve skutečnosti nosí?”, “Jak se pokrývky hlavy jmenují?”, “Umíte předvést, jak pracují?”

Pomůcky: obrázky povolání příslušící pokrývkám hlavy na členkách

Konkrétní cíle pro všechny děti- motivace pro následující činnost

- rozvoj schopnosti samostatného projevu a vyjadřování
- rozvoj schopnosti naslouchat ostatním

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- opakování slovní zásoby (pokrývky hlavy)

- rozvoj schopnosti samostatného projevu dle možností dítěte s podporou pedagoga

Postup: a) usadíme se s dětmi do ranního kruhu, vyzveme je k nasazení čelenek

b) pojmenujeme si pokrývky hlavy, které mají na členkách a názvy si vytleskáme

c) pojmenujeme si povolání, která nosí danou pokrývku hlavy, ukážeme si je na obrázku a názvy opět vytleskáme

d) s dětmi pomocí pantomimy předvádíme, jaký pohyb dělají daná povolání při

své práci, vždy jim povolání ukážeme na obrázku

C. Pantomima- “Přehlídka povolání”

Námět: povolání, pantomima

Časová dotace: 20 minut

Motivace: aktivita v komunitním kruhu

Pomůcky: čelenky, obrázky povolání, přehrávač hudby případně triangel

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj hrubé motoriky

- rozvoj pozornosti a soustředěnosti
- rozvoj schopnosti dodržovat pravidla

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- opakování slovní zásoby (povolání)

- zapojení do skupinové činnosti

Postup: a) utvoříme s dětmi kruh na koberci

- b) přivítáme děti na “přehlídce povolání” a společně si vyjmenujeme, jaká povolání na přehlídku dorazila, názvy společně vytleskáme
- c) vysvětlíme dětem pravidla
- d) hrajeme v pozmeněné podobě hru “Kompot”
- e) řekneme druh povolání, ukážeme ho na obrázku, hned pustíme hudbu a všechny děti, které mají čelenku s pokrývkou hlavy tohoto povolání si vymění svá místa
- f) opakujeme, dokud se minimálně jednou nevystřídají všechna povolání
- g) můžeme jmenovat i více povolání naráz
- h) na závěr se vymění všichni

5. Pátý den

A. Pohybová činnost “Hasiči”

Námět: práce hasičů

Časová dotace: 10 minut

Motivace: návodné otázky: “Víte koho musíme zavolat, když někde hoří?”, “Co pro svou práci hasič potřebuje?”, “Představte si, že na zahradě vypukl velký požár a my ho musíme uhasit!”

Pomůcky: PET lahve s dekorem plamenů, kužely, nízké překážky, tenisové míčky

Konkrétní cíle pro všechny děti- rozvoj hrubé motoriky, koordinace těla

- rozvoj spolupráce
- rozvoj schopnosti dodržovat pravidla

- rozvoj zdravé soutěživosti

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- zapojení do skupinové činnosti

- rozvoj slovní zásoby (běhat, skákat, házet)

Postup: a) při pobytu na zahradě MŠ děti rozdělíme do dvou družstev

b) každému družstvu postavíme stejnou překážkovou dráhu, která povede k lavičce, kde budou na těсно naskládány PET lahve s motivy ohně

c) děti pomocí tenisáků shazují PET lahve, jakmile se trefí, utíkají podél překážkové dráhy zpět, plácnutím předávají štafetu a vybíhá další dítě

d) družstvo, které se jako první celé vystřídá, vyhrává

e) děti, na které nepřišla řada necháme dráhu proběhnout, aby si ji vyzkoušely

B. Přechodová činnost “Hádanky”

Námět: druhy povolání

Časová dotace: 10 minut

Motivace: “Celý týden si povídáme o tom, jaká známe povolání a teď si vyzkoušíme, jestli uhodnete, o jaká povolání v hádankách jde.”

Pomůcky: text s hádankami, obrázky povolání

Konkrétní cíle pro všechny děti- opakování slovní zásoby

- rozvoj paměti

- rozvoj pozornosti a soustředěnosti

- rozvoj ohleduplnosti při práci ve skupině

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- zafixování slovní zásoby s názorností

Postup: a) při čekání na oběd sedí děti u stolečku

b) vysvětlíme jim, že jakmile znají odpověď na hádanky, nevykřikují, ale hned zvednou ruku, aby měly prostor i děti, kteří odpověď neznají hned

c) dětem s OMJ a nejmladším dětem po přečtení hádanky ukážeme obrázek daného povolání, aby mohly být v hádání také úspěšní

d) vybereme některé z dětí, které má zdviženou ruku, aby nám řekl o jaké povolání jde

e) dbáme, aby dostaly možnost projevit se i nejmladší děti a děti s OMJ

C. Individuální podpora – práce s puzzlem

Námět: povolání

Časová dotace: 30 minut

Motivace: “Celý týden jsme si povídali o různých povoláních, zvládneš je pojmenovat?”, “Kdo to je?”, “Co dělá?”, “Co to je?”, “Kam to patří?”

Pomůcky: puzzle “Povolání”

Konkrétní cíle pro všechny děti- opakování slovní zásoby (povolání)

- rozvoj pozornosti, soustředěnosti
- rozvoj schopnosti dokončit činnost

Konkrétní cíle pro děti s OMJ- zafixování slovní zásoby (povolání, slovesa, předměty)

- tvorba krátkých vět

Postup: a) nejprve si pojmenujeme jednotlivá povolání a vytleskáme

b) necháme děti, aby postupně vybíraly předměty, pojmenovaly je (samy nebo s dopomocí) a přiřadily k příslušnému povolání

c) chválíme děti za úspěch a podporujeme je, aby činnost dokončily

5.6 Rizika

Tabulka č.5

Dítě a jeho tělo	Dítě a jeho psychika	Dítě a ten druhý	Dítě a společnost	Dítě a svět
Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí.	Spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činností dětí dospělými. Převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním.	Nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor.	Nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku.	Užívání abstraktních pojmů, předávání “hotových poznatků”.

(RVP PV, 2021)

6 Realizace

V realizační fázi je popsáno, jak byl naprojektovaný tematický plán “Každý něco umí – ten umí to a ten zas tohle” uveden do praxe. Realizace probíhala v Mateřské škole Staňkova 14, Brno, a to ve třídě „Labutě“ po dobu jednoho týdne. Jedná se heterogenní třídu dětí ve věku od 3 do 6 let. Počet dětí ve třídě je 25, v době realizace se počet dětí pohyboval od 12 do 15 dětí. Třídu navštěvují tři děti s odlišným mateřským jazykem. Výhodou při realizaci byla znalost kolektivu z předchozích praxí v MŠ.

S ohledem na výzkumný cíl byl zvolen kvalitativní přístup, což je: *„proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidi chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu“* (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 17). Vzhledem k tomu, že se badatel se účastnil všech aktivit a sledoval jevy v prostředí, kde se odehrávaly, bylo hlavní metodou při sběru dat potřebných pro závěrečnou evaluaci přímé zúčastněné pozorování. Je definováno jako: *„dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces“* (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 142).

První den děti postupně přicházely do mateřské školy a zapojily se do volných a nabízených činností. U výtvarného stolečku pro ně byly připraveny tematické omalovánky u dalšího puzzle s motivy různých povolání. Děti si při volné hře společně hrály na veterináře, stavěly si zvířecí nemocnici, a na kuchaře, což zapadalo do motivace k tematickému plánu. V komunitním kruhu jsme se vzájemně přivítali, řekli jsme si, jaké je roční období, den v týdnu, část dne a jaké je venku počasí. K ročním obdobím, částem dne a počasí jsme měli připravené kartičky s obrázky. Vyjmenovali jsme ostatní roční období a dny v týdnu a všechny názvy si vytleskali. Následovala diskuse o víkendovém programu dětí. Děti postupně vyprávěly své zážitky, pokud nechtěly, nenutili jsme je. Zapojovaly se i děti s OMJ, pomocí jednoduchých otázek typu: “Byl jsi doma?”, “Byl jsi venku?”, “Byl jsi plavat?”, “Hrál sis?” apod., dále vhodné gestikulace a názornosti jsme se jim snažili pomoci při vyjadřování stejně jako mladším dětem. Seznámili jsme děti s tématem pro tento týden, ptali se jich, jaká povolání znají a děti je jmenovaly. Každé jsme jim ukázali na obrázku a společně si ho vytleskali. Díky obrázkům se zapojily všechny děti, mladší děti měly po chvíli problém udržet pozornost, ale do tleskání se vždy zapojily. Diskutovali jsme, co dělají jejich rodiče nebo čím by chtěly samy být. Děti s OMJ a pár mladších dětí využívalo pro pojmenování obrázky. Po svačince jsme se dětí ještě u

stolečku zeptali, zda ví, co které povolání pro svou práci potřebuje za nástroje. Jmenovaly kuchaře a vařečku, hasiče a hasičský vůz, kadeřnici a nůžky apod. Přesunuli jsme se na koberec, kde jsme měli po obvodu nachystané obrázky s povoláními a všude v prostoru rozmístěné předměty odpovídající zobrazeným povoláním. Děti byly z předmětů na koberci nadšené, překřikovaly se, co kdo zná. Nejprve jsme si společně pojmenovali a vytleskali všechna povolání. Postupně jsme je po trojicích vyzývali, aby si vybraly předmět, který znají, zkusí ho samy nebo s dopomocí pojmenovat a přiřadí k příslušnému obrázku. Nejprve jsme dali prostor mladším dětem a dětem s OMJ. Většině dětem se dařilo předměty přiřadit a pojmenovat. Děti s OMJ a pár mladších dětí měly problémy s názvy, ale u přiřazení byly vždy úspěšné. Činnost děti velmi bavila, téměř po celou dobu udržely pozornost a chtěly ji opakovat. Následně jsme dali dětem možnost si vybrat obrázek povolání z koberce a vymalovat si ho. Obrázků jsme měli dostatečnou zásobu, o určitá povolání (hasič, policista, kuchař, kadeřnice) mělo zájem více dětí. Po krátké grafomotorické rozcvičce se děti pustily do práce. Po celou dobu dbáme na správný sed a úchop pastelky. Děti s OMJ jsme se v průběhu práce ptali, co si vybraly a ověřili tak porozumění, dotazovali jsme se i na barvy, které používaly a tím si zopakovaly slovní zásobu týkající se barev.

Druhý den se děti po příchodu do třídy zapojily do volné hry a nachystaných činností u stolečku dle jejich uvážení. U stolečků byly puzzle s námětem povolání, obrázky povolání z předchozího dne a předměty, které k daným povoláním náleží, u výtvarného stolečku pro ně byly nachystané tematické omalovánky a vystřihovánky. Větší část dětí se věnovala volné hře, ostatní děti byly rozptýlené u stolečků, velký úspěch u nich mělo přiřazování předmětů k povoláním. Po společném úklidu hraček jsme usedli s dětmi do komunitního kruhu. S použitím obrázků jsme si připomněli, jaké je roční období, den v týdnu, část dne a počasí a slova vytleskali. Vyzvali jsme děti, aby si lehly na koberec, uvolnily se, zavřely oči a pustili jim připravené hudební ukázky. Byla zařazena i ukázka ukrajinské písničky. Děti byly nadšené, soustředěně poslouchaly, některé si pobrukovaly známou melodii. Poté jsme si povídali o tom, zda ví, jak se říká lidem, kteří zpívají nebo hrají na hudební nástroj, a jestli je to taky nějaké povolání. Navázali jsme rozhovorem o hudebních nástrojích, děti jmenovaly, které znají a každý jsme si názorně ukázali a název vytleskali. Obohatili jsme děti o názvy základních nástrojů, které nejmenovaly a opět jim je ukázali (naživo nebo na obrázku) a názvy vytleskali. Povídali jsme si, jaký je jejich oblíbený zpěvák, zpěvačka nebo kapela. Děti této diskuse velmi bavila, zapojily se i nejmenší děti, děti s OMJ s podporou také jmenovaly své oblíbence. Po svačince jsme se přemístili zpět na koberec, ranní kruh nám posloužil jako motivace pro další činnost. “Pojďme se teď naučit novou písničku a na zpěváky, zpěvačky a muzikanty si zahrát!”

Přečetli jsme dětem text písni a s použitím obrázků si vyjasnili méně srozumitelné pasáže. “Víte, co je to ozvěna?” Nejstarší děti popisovaly, co to je. Názorně jsme jim ukazovali, jak ozvěna funguje, aby to pochopily i ostatní děti. Hra na ozvěnu se dětem moc líbila, přišla jim zábavná. Postupně jsme zpívali jednotlivé verše a děti je po nás formou ozvěny opakovaly. Až jsme zazpívali celou píseň, vytahovali jsme postupně z přichystané krabice jednotlivé Orffovy nástroje, pojmenovali si je a názvy vytleskali. Děti si nástroje postupně vybíraly. Následně jsme zpívali písničku se zapojením nástrojů. Udávali jsme dětem rytmus pomocí dřívěk a společně zpívali. Měnili jsme s dětmi tempo, zahráli jsme si písničku pomalu, potom rychle. Měnili jsme hlasitost, zpívali potichu a potom velmi nahlas. Děti nácvik písni s pomocí nástrojů velmi bavil, vyžadovaly si opakování. Píseň jsme si zpívali i při hygieně a přesunu do šatny. V šatně jsme děti seznámili s činností, která nás čekala venku a poučili je o bezpečnosti při manipulaci s vodou a zahradním náčiním. Před pobytem venku jsme si společně šli pro náčiní, postupně ho dětem vytahovali, pojmenovávali a názvy vytleskali. Vydali jsme se ke školním záhonkům a děti se pustily do práce – plely, okopávaly, hrabaly záhony a trávu kolem nich. Většina dětí se do práce s nadšením zapojila. Ostatní se věnovaly volné hře. Společně jsme natáhli hadici do kbelíku, odkud děti nabíraly do konviček vodu a zalévaly. O konvičky se dohadovaly a přetahovaly, museli jsme dohlédnout, aby se poctivě střídaly a všechny měly možnost se zapojit. Na závěr jsme s dětmi posbírali pár uzrálých hrášků a jahod. Po návratu do mateřské školy jsme si před obědem znovu opakovali písničku.

Třetí den se příchozí děti věnovaly volné hře, některá děvčata si hrála na kadeřnice, kosmetičky a v kuchyňce, většina chlapců si stavěla vláčkodráhu, další jezdili na odrážedlech. Ostatní děti modelovaly, kreslily a vystříhovaly u výtvarného stolečku. Děti společně uklidily hračky a usedly do ranního kruhu. Jako každý den jsme si s pomocí obrázků a vytleskávání řekli co je za roční období, za den v týdnu, část dne a počasí. Připomněli jsme si, o jakém tématu si tento týden povídáme a bez nástrojů si zazpívali písničku z předchozího dne. “Dnes si budeme povídat o dalším povolání, kdo má rád rohlíky (koblihy, koláče)?” Jmenované pečivo jsme jim ukazovali na obrázcích. Děti se postupně hlásily a překřikovaly. “Víte, jak se říká člověku, který to vše vyrábí?” Děti téměř okamžitě jmenovaly pekaře. Názorně jsme jim ukázali pekaře na obrázku a název si vytleskali. Povíдали jsme si s dětmi o tom, co vše pekař dělá. Jmenovaly, že peče, válí, dělá těsto apod. Dále jaké známe druhy pečiva, názorně jsme je dětem ukázali, názvy vytleskali, přičichli si a ochutnávali. Řekli jsme si, které nám chutná, a které nechutná. “Co takový pekař pro svou práci potřebuje?” Děti jmenovaly náčiní a ingredience na pečení, názorně jsme dětem předměty ukázali, názvy si vytleskali a dali jim prostor, aby si je prohlédly. Dětem se aktivita v komunitním kruhu velmi líbila, byly bystré, pohotové, a i ty nejmladší děti

po celou dobu udržely pozornost. Stejně tak i děti s OMJ, přes velké množství slovní zásoby, byly po celou dobu soustředěné. Některé děti měly problém s ochutnávkou pečiva, nenutili jsme je. Po svačince jsme se s dětmi ještě u stolečků naučili jednoduchou říkanku “Pekař peče housky. Nejprve jsme ji celou dětem řekli a následně jsme se ji po verších formou ozvěny učily. Nakonec jsme si celou říkanku několikrát zopakovali. “Dnes si celý den povídáme o práci pekaře, co kdybychom si teď společně tu jeho práci vyzkoušeli?” Spojili jsme dva stoly, aby měly všechny děti dostatek prostoru pro práci, vyzvali je, aby si oblékly nachystané zástěrky a zavázali jim je. Doprostřed stolu jsme umístili velký lavor a ostatní pomůcky a ingredience potřebné na výrobu slaneého těsta. Děti (mladší s naší dopomocí) odměřovaly pomocí hrníčku nejprve mouku, dále sůl a vodu, v činnosti se střídaly, aby si ji všechny vyzkoušely. Byly u toho soustředěné a mohli jsme na nich pozorovat pocit důležitosti. Částečně jsme těsto zpracovali a postupně nechali děti, aby si hnětení vyzkoušely samy. Děti měly tendenci těsto ochutnávat, upozornili jsme je, aby ho nejedly. Práce s těstem byla pro ně zábavná, nechtěly se v činnosti střídat. Každé dítě dostalo svůj kus těsta. Ukázali jsme jim, jak se pracuje s jednotlivými nástroji a jak mohou tvarovat rohlíky a housky. Nechali jsme děti samostatně pracovat dle svých možností a fantazie, v případě potřeby jim dopomohli. Dopomoc byla nutná pouze u nejmenších dětí. Děti modelování pečiva velmi bavilo, nemohly se od činnosti odtrhnout a dožadovaly se stále dalšího těsta. Vznikly opravdu hezké výtvary, z kterých měly radost.

Čtvrtý den, jak postupně děti přicházely do mateřské školy, jsme tvořili menší skupinky a vytvářely si u výtvarného stolečku čelenky, na kterých byly vyobrazeny pokrývky hlavy několika povolání – policejní čepice, kuchařská čepice, hasičská helma, čepice pro zdravotní sestru a farmářský klobouk. Nejprve jsme děti motivovali nadcházející přehlídkou povolání, pro kterou budou čelenky potřebovat. Pokrývky hlavy jsme si nejdříve pojmenovali a přiřadili správnému povolání. Postup byl formulován srozumitelně, pro děti s OMJ a menší děti byla nutná názorná ukázka. Před prací jsme provedli pár grafomotorických cviků. Děti si vybraly dle svého uvážení a vymalovaly, vystříhovaly dle svých individuálních možností. Po celou dobu jsme dbali na správný sed a úchop kreslicího náčiní a nůžek. Mladší děti pracovaly s dopomocí. K upevnění na hlavu jsme využili kloboukové gumy, dětem jsme ji tam připevnili pomocí sešívačky. Až se skupinky při výrobě prostřídaly, tak jsme po úklidu hraček svolali děti do ranního kruhu s nasazenými čelenkami. Jako každý den jsme si s pomocí obrázků řekli, jaké je roční období, den v týdnu, část dne a počasí a vše si vytleskali. “Co to máte na hlavě?”, “Co jste si kdo vybral na svou čelenku?” Děti jednotlivě jmenovaly, co jsou za povolání, co mají na hlavě a název jsme si společně vytleskali. Dětem s OMJ se osvědčilo dát prostor až mezi

posledními, vzhledem k tomu, že se povolání opakovala, měly prostor si několikrát poslechnout dané názvy a nedělalo jim problém své povolání pojmenovat. Dále jsme pomocí pantomimy předváděli pohyby, které dělají vybraná povolání při práci, nejprve jsme jim je však ukázali na obrázku. Dětem přišla pantomima zábavná, některé děti nevěděly, jaký pohyb předvést, tak napodobovaly ostatní kamarády nebo učitelku. Děti si čelenky chtěly ponechat i při svačince. Po jídle následovala pohybová činnost na koberci "Přehlídka povolání". Děti utvořily na koberci kruh, jmenovali jsme určité povolání a děti s pokrývkou hlavy odpovídající danému povolání si za zvuku hudby vyměnily svá místa. Vyzvali jsme děti, aby nespěchaly a pohybovaly se do rytmu hudby, abychom si je mohly dobře prohlédnout. Jmenovali jsme i více povolání naráz a následně všechna povolání. Když byly v pohybu všechny děti, přišla jim tato varianta nejzábavnější. Všechny děti se zapojily, pouze jeden chlapec s OMJ se zpočátku ostýchal, ale po chvíli se přidal.

Pátý den byly činnosti plánované v rámci odpolední směny. Před pobytem venku jsme děti v šatně motivovali k pohybové činnosti na zahradě MŠ. Povíдали jsme si o hasičích, co pro svou práci potřebují a co dělají a ukázali jim obrázek. "Na zahradě vypukl požár, schválně, jestli se Vám ho podaří uhasit!" Venku jsme nachystali překážkovou dráhu a děti rozdělili do dvou družstev, tak aby byla výkonnostně vyrovnaná. Názorně jsme jim ukázali, jak dráhu překonat a srozumitelně vysvětlili pravidla. Jeden chlapec s OMJ se odmítal zapojit, nenutili jsme ho a požádali ho o pomoc při stavění shozených PET lahví. Mladším dětem a dětem, kterým se delší dobu nedařilo PET lahev trefit jsme umožnili se posunout blíže, aby byly úspěšné. Děti z pomalejšího družstva, na které se nedostala řada jsme postavili při opakování činnosti mezi první "hasiče". Překážková dráha se dětem líbila, vyžadovaly si její opakování. Při posledním opakování se zapojil i chlapec s OMJ. V závěru jsme si společně zatleskali, že se nám podařilo požár uhasit. Následovala volná hra na zahradě MŠ. Děti k ní využívaly pomůcky z překážkové dráhy a tvořily si vlastní dráhy dle své fantazie. Bylo třeba důkladně dohlížet na bezpečnost při pohybu. Ostatní děti si hrály na pískovišti a na průlezkách. Po úklidu hraček jsme se přesunuli zpět do mateřské školy, kde se děti po hygieně chystaly ke stolování. Využili jsme chvíli před obědem k přechodové činnosti. Připomněli jsme si, o jakém tématu si celý týden povídáme a jmenovali si všechna možná povolání, na která jsme si vzpomněli, vždy jsme k názvu přidali obrázek. Nejprve jsme dětem vysvětlili, že pokud znají odpověď na hádanku, tak nevykřikují, ale zvednou ruku, aby se mohly zapojit mladší děti, děti s OMJ a děti, které nejsou tak pohotové. Pokud tyto děti neznaly odpověď, ukázali jsme jim obrázek daného povolání. Vyzvali jsme některé z dětí, aby řeklo ostatním odpověď a dbali na to, aby se děti v odpovědích prostrídaly. Děti měly tendenci vykřikovat, během chvíličky pochopily, že mají být

trpělivé. Dětem se podařilo všechny hádanky zodpovědět. Měly vždy velkou radost, když hádanku uhodly. Dětem s OMJ se podařilo velkou část hádanek uhodnout i bez pomoci obrázku. Po obědě se děti přesunuly k odpočinku. Jeden chlapec s OMJ odmítal odpočívat. Tento čas jsme využili k individuální podpoře, ke které byly zvoleny puzzle s povoláními a předměty, která k nim náleží. Tyto puzzle byly vybrány na základě pozorování chlapce v průběhu týdne, kdy se snažil zapojit k této činnosti, ale neměl dostatek prostoru. Všechna povolání jsme si společně pojmenovali a vytleskali. Chlapec si postupně vybíral předměty, které pojmenoval buď sám nebo s dopomocí a přiřazoval je k jednotlivým povoláním. Tato činnost ho velmi bavila a vyžádal si i další box s puzzlem. Obě sady puzzlů se mu podařilo správně sestavit. Bylo zřejmé, že celý týden byl pro něj přínosný.

7 Evaluace

Na základě zúčastněného přímého pozorování každý den zaznamenáváme důležité poznámky a postřehy, ze kterých vychází následující evaluace. V tabulce č.6 je zaznamenáno sebehodnocení pedagoga po realizaci tematického plánu. V následujících dvou tabulkách č. 7 a č.8 evaluujeme vzdělávací výsledky všech dětí a dětí s OMJ. Hodnotíme na škále 1-3, přičemž 1 je hodnocení nejvyšší (kladné) a 3 nejnižší (záporné).

Tabulka č.6

Evaluace cílů TP – pedagog						
Co?	Jak?	Kdy?	Kdo?	Kritéria	Indikátory	Hodnocení
Pedagog	Sebehodnocení	Po realizaci TP	Pedagog	Práce s cíli	Učitelka vhodně formuluje cíle: zachovává konzistentnost mezi ŠVP, TVP a TP.	① 2 3
					Učitelka vhodně formuluje cíle: v souladu s podmínkami třídy.	① 2 3
					Učitelka vhodně formuluje cíle: s ohledem na přítomnost dětí s OMJ	① 2 3
				Práce s výstupy	Učitelka vhodně formuluje výstupy: zachovává konzistentnost mezi ŠVP, TVP a TP.	① 2 3
					Učitelka vhodně formuluje výstupy: v souladu s podmínkami třídy.	① 2 3
					Učitelka vhodně formuluje výstupy: s ohledem na přítomnost dětí s OMJ.	① 2 3
					Učitelka samostatně formuluje konkretizované oč. výstupy a využívá aktivních sloves.	① 2 3
				Korespondence cílů se vzdělávací nabídkou	Učitelka volí vzdělávací nabídku v souladu s cíli a výstupy.	① 2 3
					Učitelka průběžně sleduje potřeby dětí a flexibilně na změny reaguje prostřednictvím vzdělávací nabídky.	① 2 3
				Zařazování jazykové podpory dětí s OMJ v rámci TP	Učitelka zařadila vhodné činnosti s ohledem na přítomnost dětí s OMJ.	① 2 3
					Učitelka využívá vhodných metod a forem pro vzdělávání dětí s OMJ v rámci kolektivu.	① 2 3
					Učitelka klade důraz na vzájemnou spolupráci všech dětí, respekt ohleduplnost a toleranci.	① 2 3
					Učitelka je dětem vzorem v přístupu k dětem s OMJ.	① 2 3

				Spoluúčast rodičů	Učitelka v případě potřeby vhodně a srozumitelně komunikuje s rodiči.	① 2 3
--	--	--	--	-------------------	---	-------

(Smolíková, Kupcová, 2008)

Tabulka č.7

Evaluace výstupů TP – dítě						
Co?	Jak?	Kdy?	Kdo?	Kritéria	Indikátory	Hodnocení
Vzdělávací výsledky dětí	Pozorování	Po realizaci TP	Pedagog	KOVy	Dítě a jeho tělo: Dítě zvládá výtvarné činnosti, provádí jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami, kreslí, stříhá, modeluje.	① 2 3
					Dítě obsluhuje jednoduché hudební nástroje.	① 2 3
					Dítě se při pohybové činnosti pohybuje dynamicky, zvládá překážky, hází míčkem.	① 2 3
					Dítě a jeho psychika: Dítě pojmenovává a předvádí jednotlivá povolání a jejich charakteristické znaky.	① 2 3
					Dítě chápe jednoduché hádanky.	① 2 3
					Dítě si pamatuje jednoduché písničky a říkanky a reprodukuje je.	① 2 3
					Dítě a ten druhý: Dítě spolupracuje při hrách a aktivitách různého zaměření, je ostatním partnerem.	① 2 3
					Dítě respektuje odlišnosti a rozdílné schopnosti ostatních dětí.	1 ② 3
					Dítě a společnost: Dítě chápe a respektuje názory jiných dětí, domlouvá se a vyjednává.	1 ② 3
					Dítě chápe podstatu hry, dodržuje pravidla a hraje férově.	① 2 3
					Dítě a svět: Dítě má poznatky o lidech a jejich práci.	① 2 3

(Smolíková, Kupcová, 2008)

Tabulka č.8

Evaluace výstupů TP – dítě s OMJ						
Co?	Jak?	Kdy?	Kdo?	Kritéria	Indikátory	Hodnocení
Vzdělávací výsledky dětí	Pozorování	Po realizaci TP	Pedagog	KOVy	Dítě a jeho tělo: Dítě zvládá výtvarné činnosti, provádí jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami, kreslí, stříhá, modeluje.	① 2 3
					Dítě obsluhuje jednoduché hudební nástroje.	① 2 3
					Dítě se při pohybové činnosti pohybuje dynamicky, zvládá překážky, hází míčkem.	① 2 3
					Dítě a jeho psychika: Dítě pojmenovává jednotlivá povolání s grafickou nápovědou a předvádí jejich charakteristické znaky.	① 2 3
					Dítě chápe jednoduché hádanky s grafickou nápovědou.	① 2 3
					Dítě porozumí jednoduchým říkánkám a písničkám, zapamatuje si je a reprodukuje je.	① 2 3
					Dítě a ten druhý: Dítě spolupracuje při hrách a aktivitách různého zaměření, je ostatním partnerem.	1 ② 3
					Dítě respektuje odlišnosti a rozdílné schopnosti ostatních dětí.	1 ② 3
					Dítě vhodně využívá neverbální komunikaci.	① 2 3
					Dítě vyhledává partnera pro hru.	① 2 3
					Dítě a společnost: Dítě chápe a respektuje názory jiných dětí, bez ostychu vyjednává, domlouvá se.	1 ② 3
					Dítě chápe podstatu hry, dodržuje pravidla a hraje férově.	① 2 3
					Dítě a svět: Dítě má základní poznatky o lidech a jejich práci.	① 2 3

(Smolíková, Kupcová, 2008)

ZÁVĚR

Hlavním cílem teoretické části bylo vymezení základních pojmů a informací k tématu bakalářské práce. Jsou zde popsána vývojová specifika dítěte předškolního věku, specifika dítěte s odlišným mateřským jazykem, legislativa týkající se těchto dětí a proces jejich začleňování do třídního kolektivu mateřské školy.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvoření tematického plánu, který bude projektován tak, aby zohledňoval přítomnost dětí s odlišným mateřským jazykem ve třídě a umožnil jim být plnohodnotnou součástí skupiny. V mateřských školách je to často opomíjeno, a tak se těmto dětem dostává záměrné jazykové podpory a pocitu sounáležitosti v rámci kolektivu až při vstupu do školy. Z hlediska znalosti jazyka jsou děti s OMJ v nelehké situaci, a přitom se od nich očekává, že budou fungovat stejně jako ostatní děti. Tento tematický plán by mohl sloužit jako motivace či inspirace pro práci ve třídě, kde se děti s OMJ nachází.

Dílčími cíli byla následná realizace TP v praxi a vyhodnocení dílčích cílů a konkretizovaných očekávaných výstupů, a to metodou přímého zúčastněného pozorování. Z výsledků zaznamenaných v příslušných tabulkách je zřejmé, že cíle a výstupy byly formulovány v souladu se ŠVP a TVP, podmínkami třídy a s ohledem na přítomnost dětí s OMJ. Většinu z nich se podařilo úspěšně naplnit. Vzdělávací nabídka korespondovala s vytyčenými cíli, byla srozumitelná, přínosná a v praxi se osvědčila. Děti aktivity bavily a zvládaly je vzhledem ke svým individuálním možnostem. Využití metod a principů práce s dětmi s OMJ často napomáhalo i ostatním dětem ve třídě k lepší orientaci v nabízených aktivitách.

Pro pedagoga je důležité a současně také náročné mít stále v podvědomí, že se v kolektivu nachází děti s OMJ. Práce s takovým kolektivem vyžaduje opravdu důkladnou přípravu ze strany pedagoga. Zpočátku je to náročné, ovšem po krátkém čase to vnímáme jako samozřejmost. Odměnou je nám především nadšení a spokojenost všech dětí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

BEJČEK, J., M., a kol. *Začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do mateřských škol*. Praha: InBáze, 2018. 60 s. Dostupné z: http://www.inbaze.cz/wpcontent/uploads/2018/06/metodika_verze_28.6.18.pdf

HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3070-7. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b0ff6140-488e-11e4-8113-005056827e52>

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. Pedagogika. ISBN 80-247-1110-9. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:1d751c80-934c-11e5-a715-005056827e52>

LINHARTOVÁ, Tereza a Barbora LOUDOVÁ STRALCZYNSKÁ. *Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách*. Praha: Meta – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2018. ISBN 978-80-88171-18-8.

LINHARTOVÁ, Tereza, Petra RISTIĆ, Kateřina HANUŠKOVÁ, Kristýna CHMELÍKOVÁ a Klára BROMOVÁ. *Nápadníček aktivit pro MŠ: činnosti pro celou třídu s ohledem na děti s odlišným mateřským jazykem*. Praha: META, o.p.s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2018. ISBN 978-80-88171-11-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:07c7d560-3fa5-11e7-a34b-005056827e51>

MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Třetí vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.

OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 978-80-7367-703-9. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:550ae0d0-fd2e-11e9-976e-005056827e51>

PATAKIOVÁ, Michala. *Pestrobarevný svět, aneb, Multikulturní workshopy pro učitele MŠ a 1. stupně ZŠ*. Brno: Nesehnutí, 2014. ISBN 978-80-87217-13-9.

Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV: *metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*. V Praze: VÚP, 2007. Metodika. ISBN 978-80-87000-10-6. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:e2317570-f761-11e7-8226-005056827e52>

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton, 2006. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-7254-866-2. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:7a93b760-c89a-11e8-bbaa-005056827e52>

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:19726090-0c0a-11e4-8e0d-005056827e51>

RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách*. Praha: Meta – Sdružení pro příležitosti mladých migrantů, 2011. ISBN 978-80-254-9175-1. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:764f1570-ff36-11e6-aa6c-005056827e52>

SEDLÁČKOVÁ, Hana, Zora SYSLOVÁ a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-884-8. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:07dda250-a236-11e9-9209-005056827e51>

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a Martina KUPCOVÁ. *Autoevaluace mateřské školy: metodická příručka k vlastnímu hodnocení*. Praha: VÚP, Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2008. Metodika RVP. ISBN 978-80-87000-22-9. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:e3f7a0c0-b2ff-11e6-88f6-005056827e52>

SYSLOVÁ, Zora a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ. *Třídní projekty v mateřské škole*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1480-9.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. ISBN 80-7067-953-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:322a84e0-ba9c-11e5-b5dc-005056827e51>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-317-2. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:7130f620-ae5a-11e2-8b87-005056827e51>

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

Internetové zdroje

Konkretizované očekávané výstupy RVP PV [online]. Praha: MŠMT ČR, ©2013 [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/konkretizovane-ocekavane-vystupy-rvp-pv>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT ČR, 2021. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022 [online]. Praha: MŠMT ČR, ©2013 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném do 31. 8. 2017 [online]. Praha: MŠMT ČR, ©2013 [cit.

07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasaka-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi>

Vyhláška o předškolním vzdělávání [online]. Praha: MŠMT ČR, ©2013 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/43486/>

Školní vzdělávací program. Základní škola a Mateřská škola, Brno, Staňkova 14, příspěvková organizace [online]. 2022 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: http://ms.zsstanekova.eu/wp-content/uploads/2022/10/SVP_MS_22-23.pdf

Zdroje příloh

Automechanik omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/automechanik?tag=58363>

Recursos escolares: Imágenes de moldes de gorros para imprimir – diseño las profesiones. *Blog de recursos*. [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <http://materialesyrecursosescolares.blogspot.com/2022/08/recursos-escolares-imagenes-de-moldes.html>

Číšnice omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/cisnice?tag=58363>

Doktorka omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/doktorka-0?tag=58363>

Kadeřník omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/kadernik?tag=58363>

Kreslený farmář s vidlemi omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/kresleny-farmer-s-vidlemi?tag=58363>

Kreslený hasič omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/kresleny-hasic?tag=58363>

Kreslený taxikář omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/kresleny-taxikar?tag=64697>

Návod na výrobu, pečení a sušení slaneho těsta. *Školní svět – Rady, články, tipy pro školáky* [online]. © 2011 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.skolnisvet.cz/navod-na-vyrobu-peceni-a-suseni-slaneho-testa/>

Pekař peče housky. *MŠ Dubí* [online]. © 2023 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cibulacek.cz/2020/05/19/pekar-pace-housky/>

Policista omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/policista?tag=58363>

Popelář omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/popelar?tag=58363>

Pošťák omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/postak?tag=58363>

Stavitel omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/stavitel?tag=58363>

Šéfkuchař omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/sefkuchar-0?tag=58363>

Učitel omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/omalovanky/ucitel-0?tag=58363>

Veterinární lékař omalovánka. *Free Printable Coloring Pages for Kids and Adults* [online]. © 2008 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.supercoloring.com/cs/coloring-pages/veterinarni-lekar?tag=58363>

VOPIČKOVÁ, Vladimíra. *Pekař peče housky*. Praha: Junior, 2001. ISBN 80-7267-033-6.

SEZNAM ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
č.	číslo
dítě s OMJ	dítě s odlišným mateřským jazykem
kol.	kolektiv
KOV	konkretizovaný očekávaný výstup
např.	například
MŠ	mateřská škola
PET	polyethylentereftalát
popř.	popřípadě
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
s.	strana
ŠVP	Školní vzdělávací program
TP	tematický plán
TVP	Třídní vzdělávací program
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný

SEZNAM PŘÍLOH

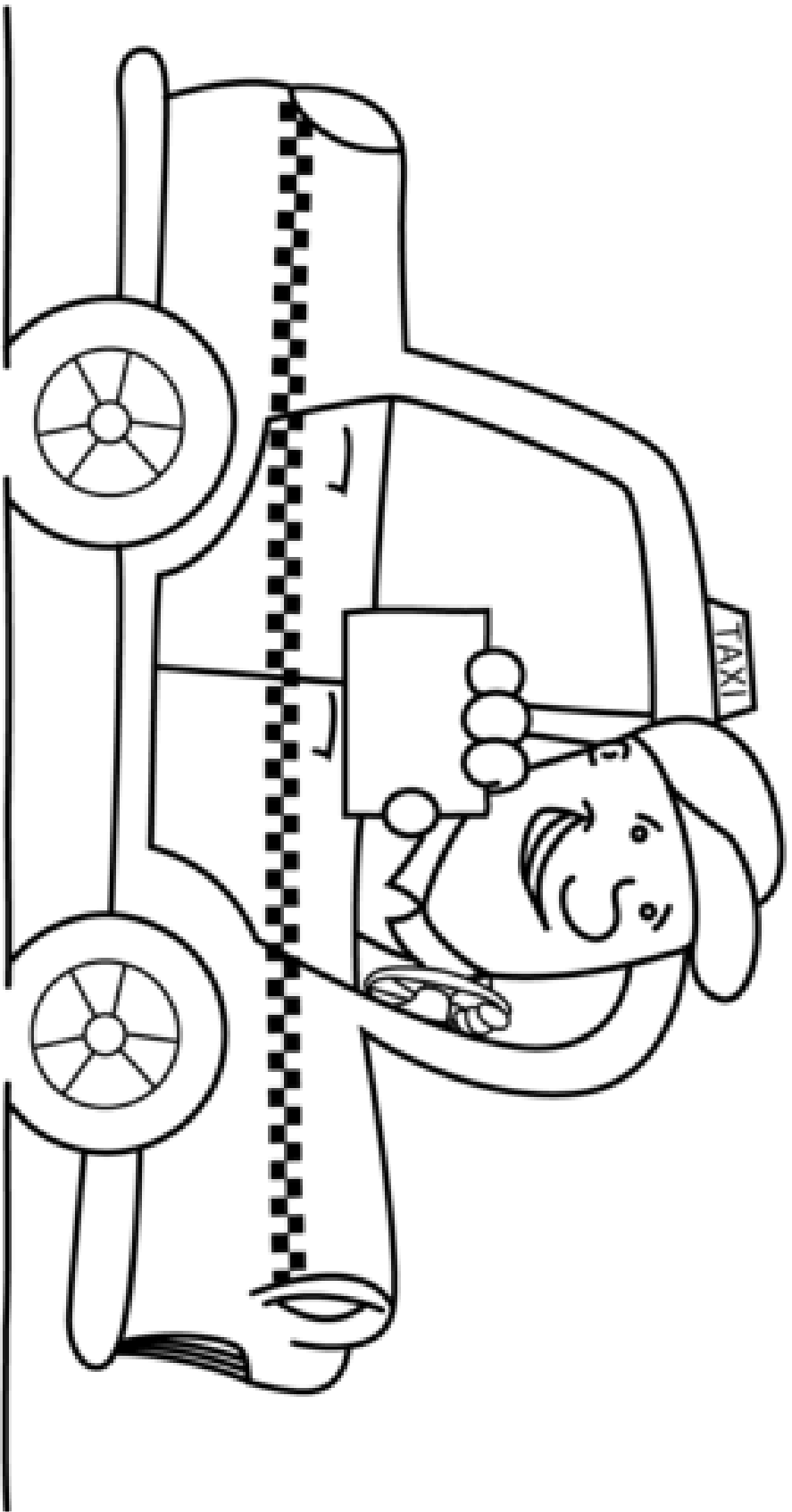
Příloha č. 1	obrázky povolání
Příloha č. 2	text písně „ <i>Bez práce nejsou koláče</i> “
Příloha č. 3	recept na slané těsto text říkanky „ <i>Pekař peče housky</i> “ obrázek pekaře
Příloha č. 4	vystřihovánky čelenek
Příloha č. 5	text hádanek ukázka puzzle

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 (1.den)

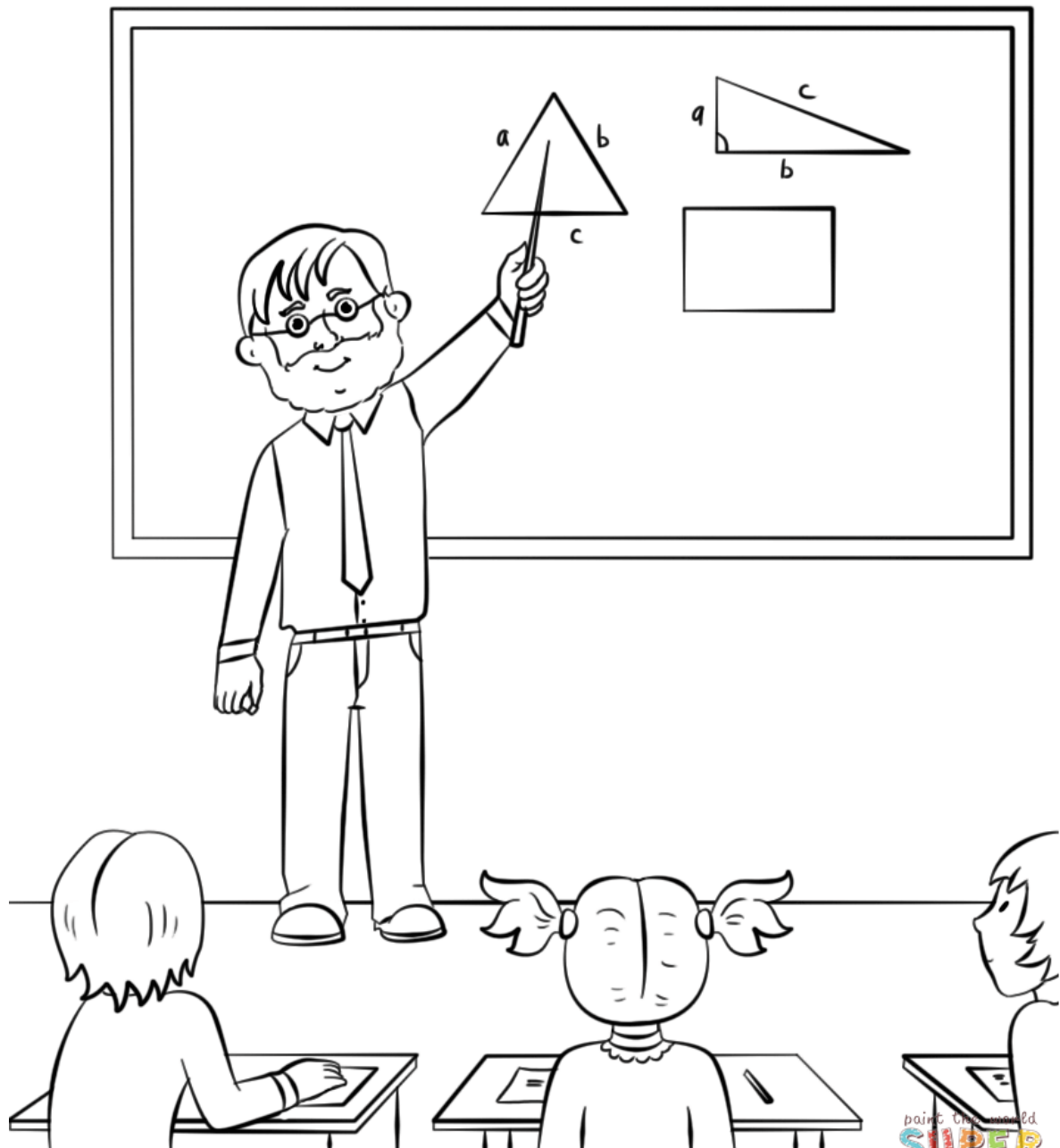

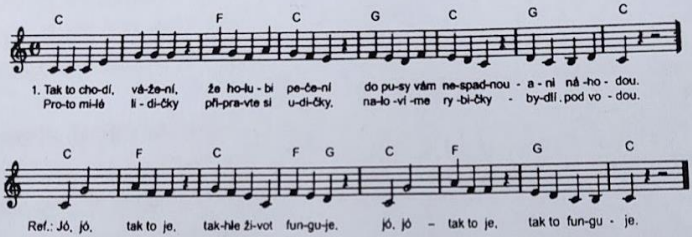

Příloha č.2 (2. den)

BEZ PRÁCE NEJSOU KOLÁČE

Marie Kružíková

1. Tak to cho-dí, vá-že-ní, že ho-tu - bi pe-če-ní do pu-sy vám ne-spad-nou - a - ní ná-ho - dou.
Pro-to mi-lé li - di-čky pří-pra-ví si u-di-čky. na-lo - ví - me ry - bi-čky - by-dlí pod vo - dou.

Ref.: Jó, jó, tak to je, tak-hle ži-vot fun-gu-je, jó, jó - tak to je, tak to fun-gu - je.

2. Někdo vaří knedlíky, někdo tluče hřebíky, někdo dělá chodníky, někdo silnice.
Peníze jsou za práci za peníze legraci, šaty, boty, dobroty, plná lednice.

3. Práce a pak zábava, nikdy není otrava, během zleva doprava - já neumím stát.
Kdo je líný - neví, že bez peněz jsou potíže. Když drobečky dolíže, tak má prostě hlad.

Ref.: Jó, jó, tak to je... Jó, jó, tak to je...

*AŤ BYLO, JAK BYLO,
VŽDYCKY SE
ZPÍVALO...*

Příloha č. 3 (3. den)

*„Pekař peče housky,
uždibuje kousky.
Pekařka mu pomáhá,
uždibují oba dva“ (Vopičková, 2001).*

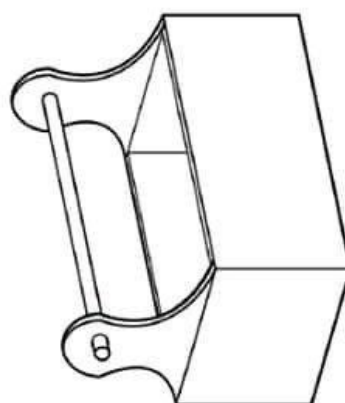
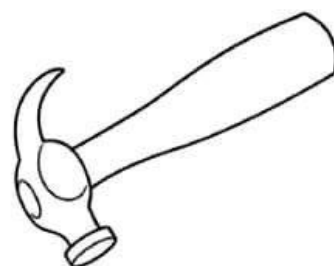
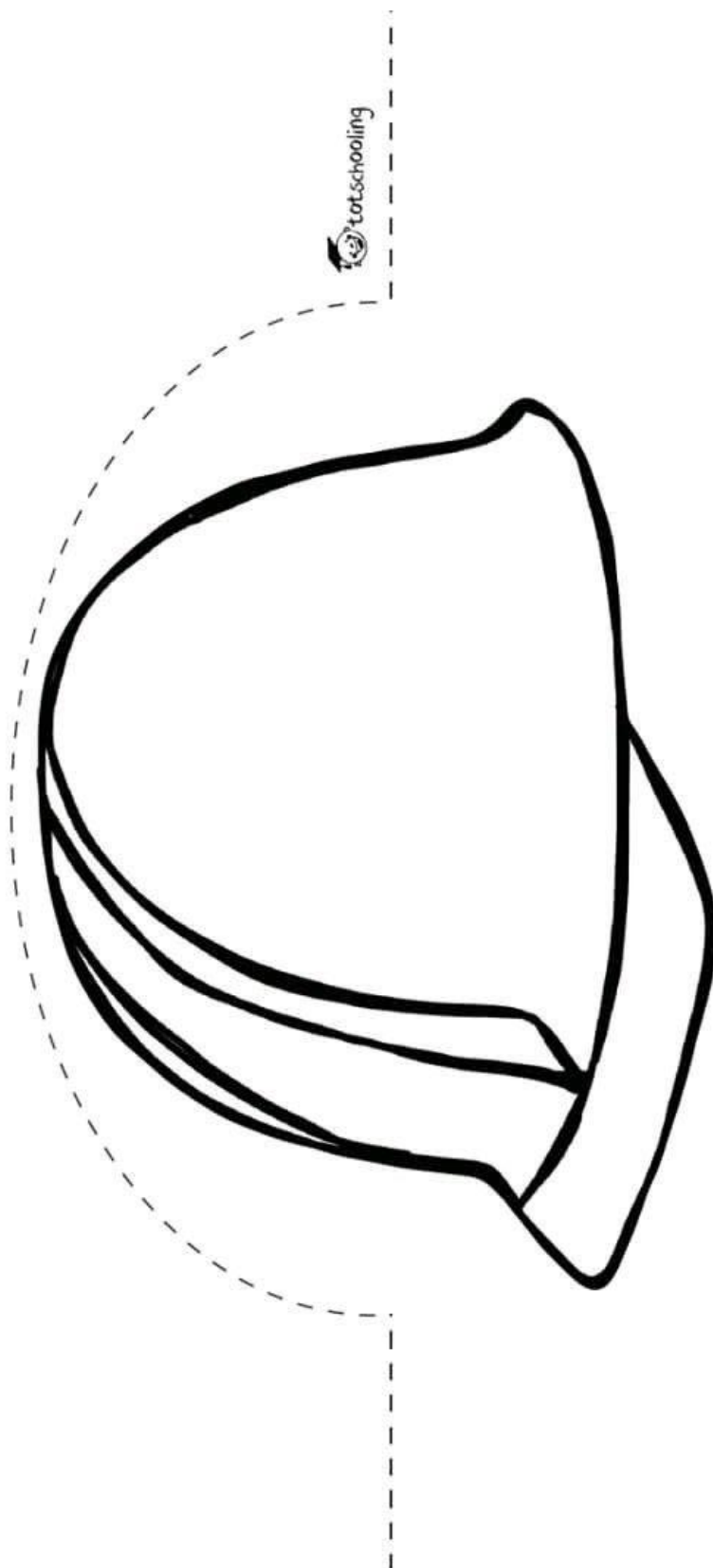
Recept na slané těsto:

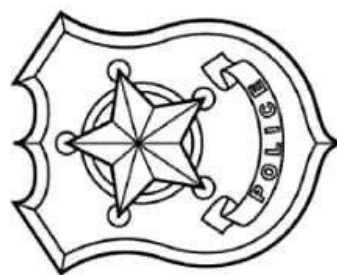
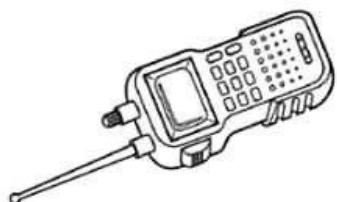
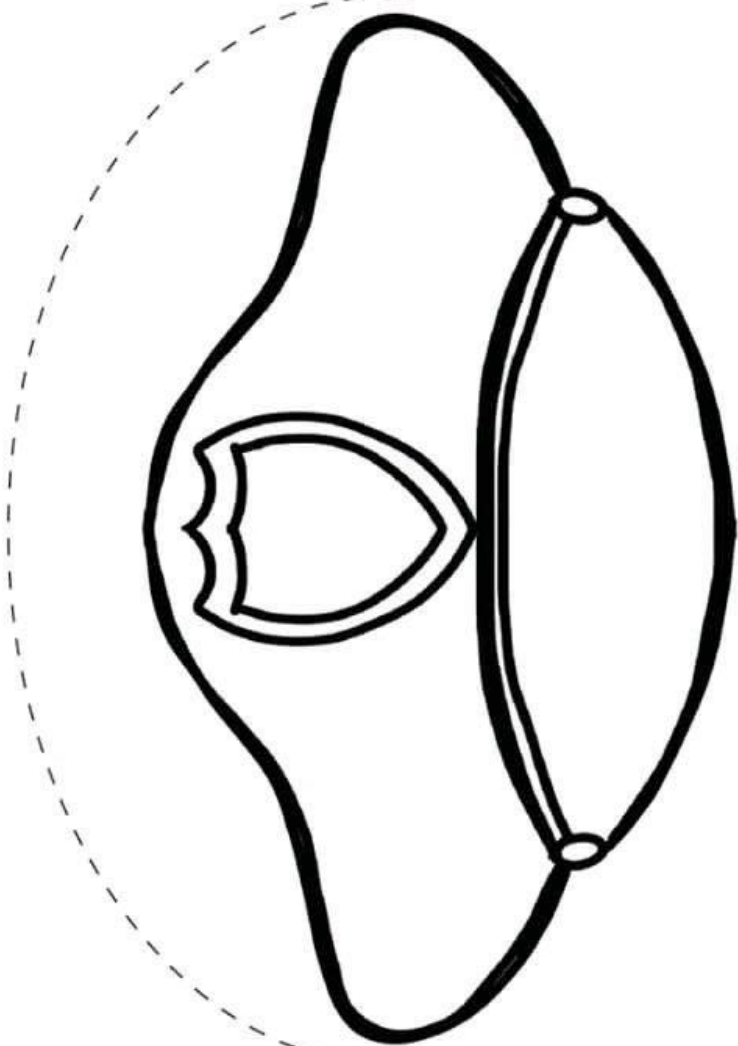
2 sklenice hladké mouky

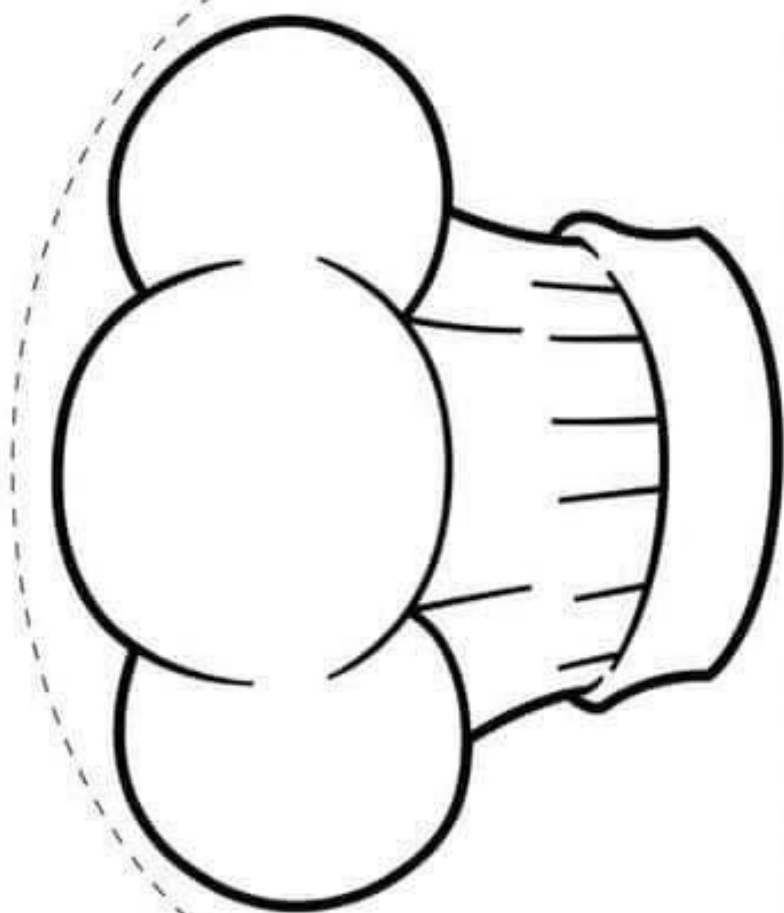
$\frac{3}{4}$ sklenice vody

1 sklenice vody

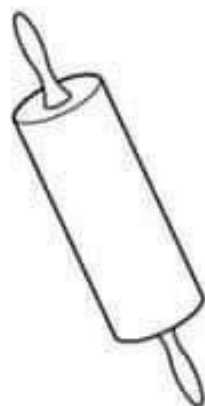
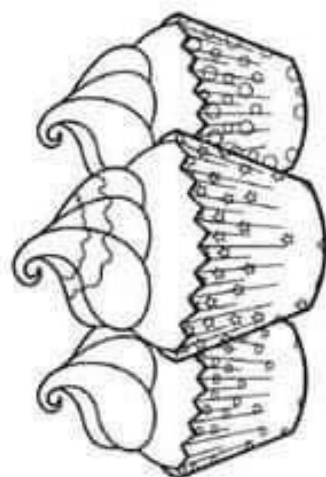
Příloha č.4 (4. den)

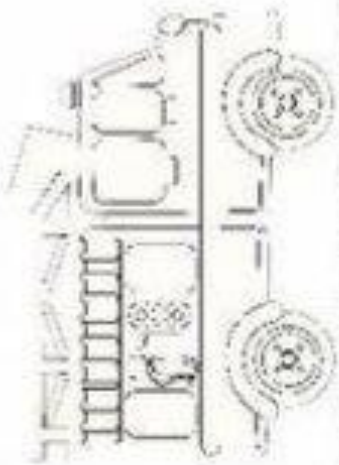
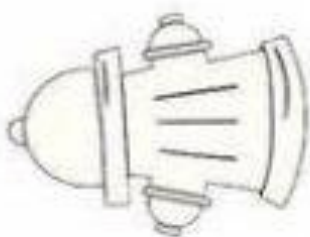
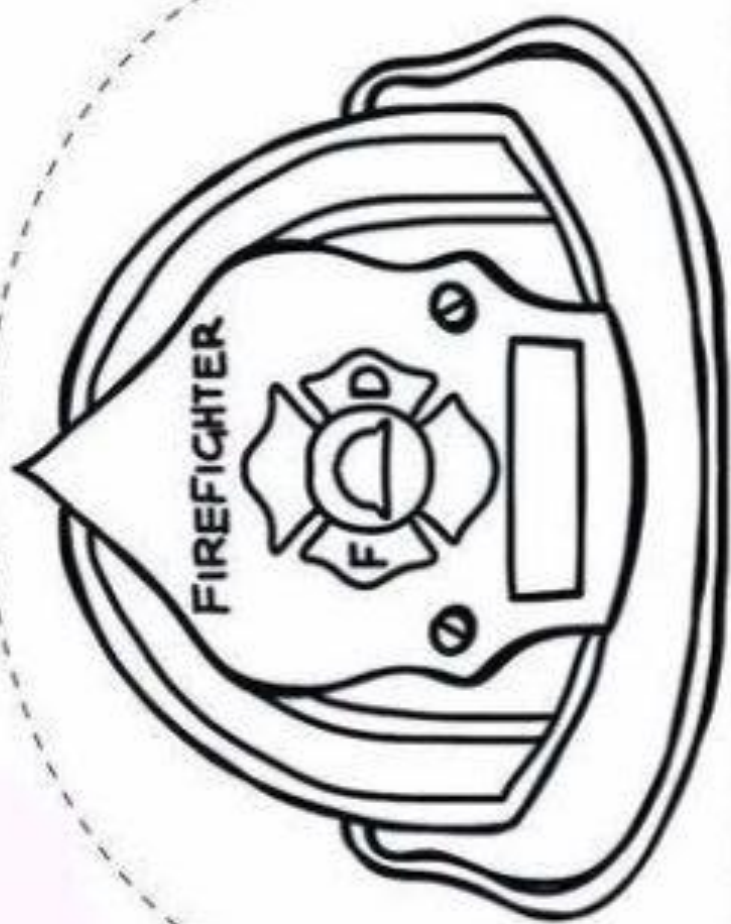

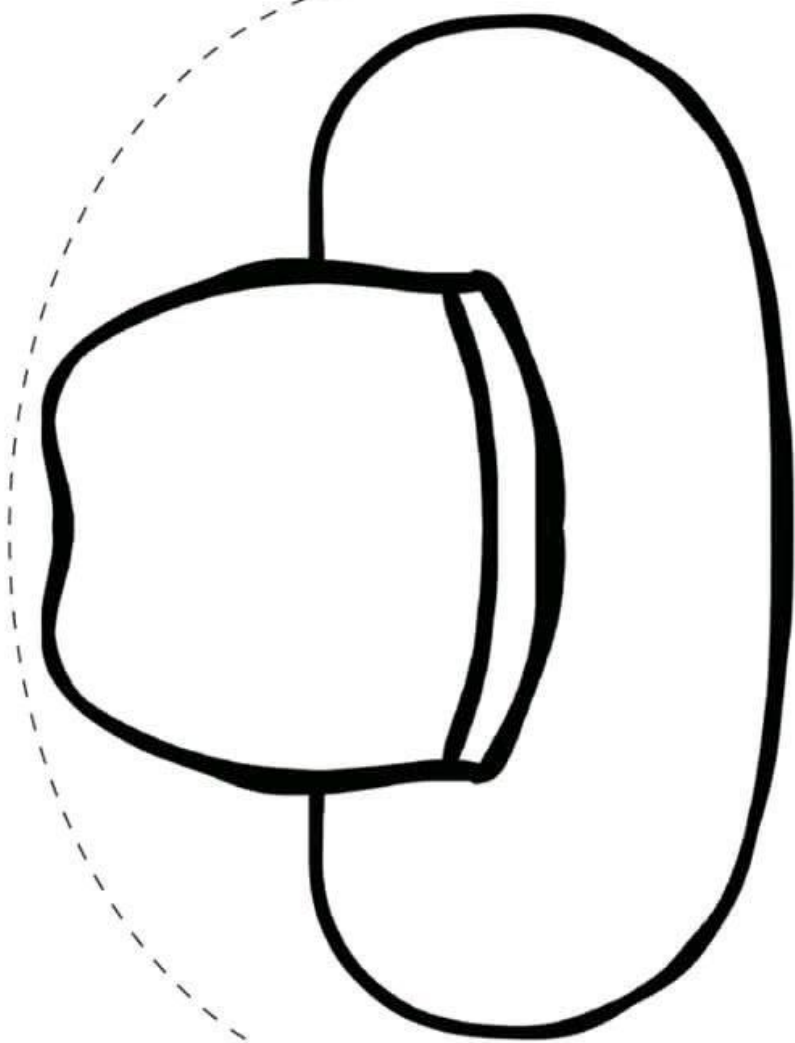

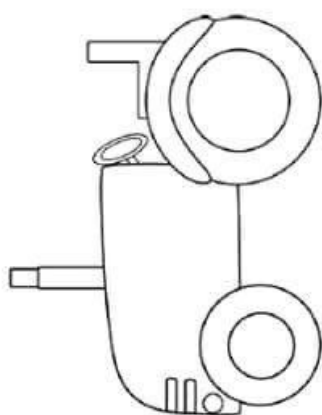
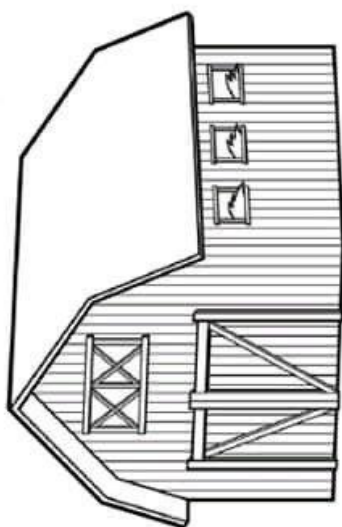
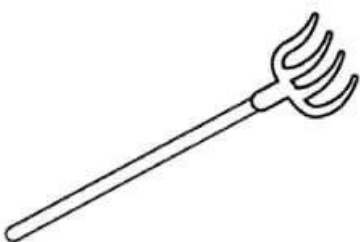
 tot.schooling

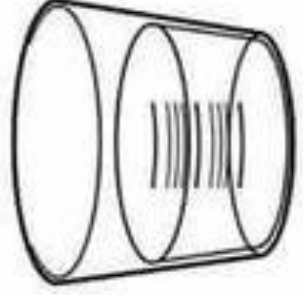
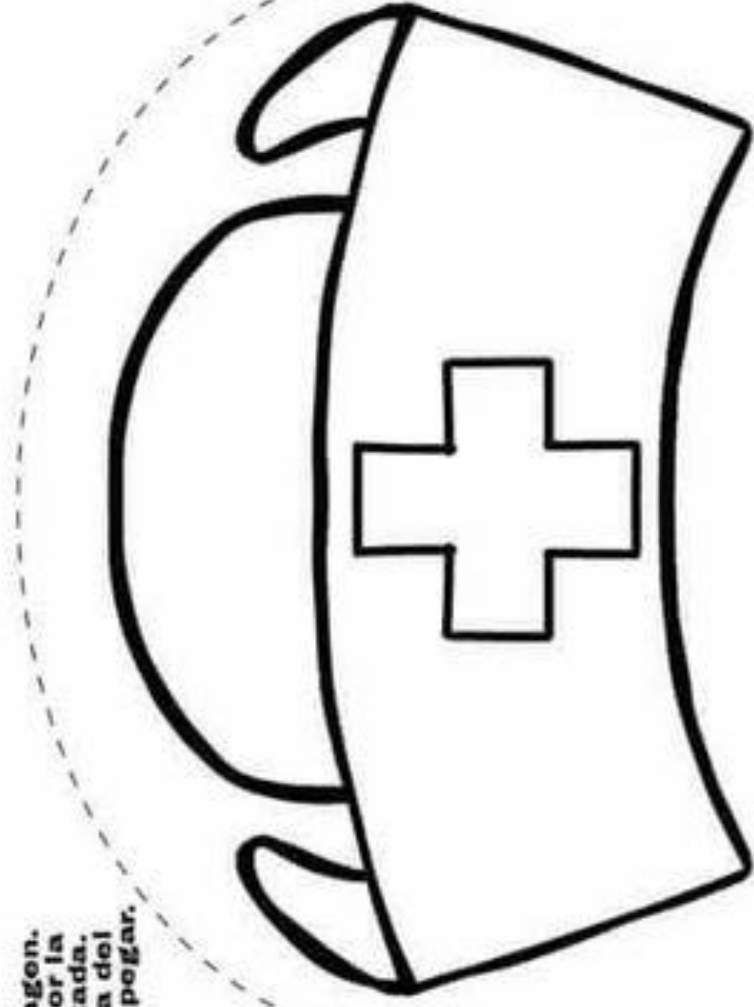

totschooling

Instrucciones:

Colorear la imagen.
Luego cortar por la
línea entrecortada.
Medir la cabeza del
niño, ajustar y pegar.

Příloha č. 5 (5.den)

Vezme nůžky, šmiky, šmiky
připraví Tě o culíky.
Najednou jsi někdo jiný,
cizí hlava – stejné džíny! (kadeřnice)

Střeží naše bezpečí,
neleká se, nebrečí.
Počihá si na lupiče,
pochytá je bez řečí. (policista)

Člověk v bílém vaří,
krájí, strouhá, peče, smaží.
Mívá nůž i paličku,
talíř, hrnec, pokličku. (kuchař)

Člověk v bílém, který ví,
jak se nemoc uzdraví.
Bolest hlavy, v krku, v břiše
na vše léky předepíše. (lékař)

Kdo vás učí počty děti?
Od nuly až do deseti,
od deseti zpět zas k nule.
A kdo zkouší u tabule? (učitel)

Kdo má auto červené,
houkačkami zdobené?
Hadici hned hbitě tasí
a plameny rychle hasí. (hasič)

Tento člověk lidem domů
nosí lístky – ne však stromů.
Poslouží vám k popisu
brašna plná dopisů? (pošťák)

Do stavby se pouštějí,
jen Ti, co to umějí.
Kdo má k práci kbelík, lžíci,
z cihel staví stavebníci? (zedník)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Brunclíková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Aktivita podporující adaptaci dětí cizinců v MŠ
Název v angličtině:	Activities supporting the adaptation of foreign children in kindergarten
Anotace práce:	Bakalářská práce je určena pedagogům preprimárního vzdělávání jako možná inspirace pro tvorbu tematických plánů pro kolektivy, jejichž součástí jsou děti s odlišným mateřským jazykem. Cílem práce byla tvorba tematického plánu zaměřeného na jazykovou podporu dětí s OMJ při práci v rámci celého kolektivu a jejich snadnější adaptaci v prostředí mateřské školy. Dílčími cíli byla realizace TP a evaluace jeho konkretizovaných očekávaných výstupů a dílčích cílů. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsána vývojová specifika dítěte předškolního věku, specifika dítěte s OMJ, legislativa týkající se dětí s OMJ a proces začleňování do třídního kolektivu mateřské školy. V praktické části je popsán tematický plán, jeho realizace a evaluace jeho výstupů a dílčích cílů, a to metodou přímého zúčastněného pozorování.
Klíčová slova:	mateřská škola, předškolní vzdělávání, dítě s odlišným mateřským jazykem, pedagog, rodič, adaptace, tematický plán, jazyková podpora, spolupráce
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is intended for teachers of pre-primary education as a possible inspiration for the creation of thematic plans for groups of foreign children. The aim of the thesis was to create a thematic plan aimed at linguistic support for foreign children when working within the whole collective and facilitating their adaptation in the kindergarten environment. The sub-objectives were the implementation of the thematic plan and the evaluation of its specified expected outcomes and sub-objectives. The thesis is divided into theoretical and practical parts. In the theoretical part, the developmental specifics of the preschool child, the specifics of the foreign child, the legislation concerning foreign children and the process of integration into the kindergarten

	classroom collective are described. The practical part describes the thematic plan, its implementation and the evaluation of its outcomes and sub-objectives, using the method of direct participant observation.
Klíčová slova v angličtině:	kindergarten, preschool education, foreign child, teacher, parent, adaptation, thematic plan, language support, cooperation
Přílohy vázané k práci:	5
Rozsah práce:	54 stran + 29 stran příloh
Jazyk práce:	český